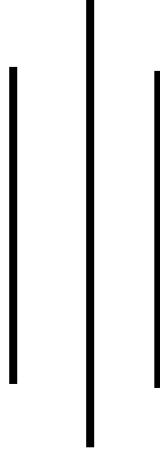

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को नीति कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्य

सिदिङ्वा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
साब्लाखु, ताप्लेजुङ
१ नं. प्रदेश, नेपाल

२०७८ साल श्रावण २५ गते सोमबार उपाध्यक्ष श्री जीवन कुमार ताम्लिङ ज्यूले गाउँसभामा
प्रस्तुत गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट वक्तव्य

सिदिङ्वा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
साब्लाखु, ताप्लेजुङ
१ नं. प्रदेश, नेपाल

Contact No:- 9807928555 (Chairperson), 9852681171 (Vice Chairperson) 9852660153 (Chief Administrative Officer)

E-mail:-sidingbarmtpj@gmail.com

Facebook:- <http://www.facebook.com/sidingba.rural.municipality>

Website:- <http://www.sidingbamun.gov.np>

खण्ड १ – परिचय र समीक्षा

१.१ पृष्ठभूमी

सम्मानित सभाध्यक्ष महोदय,

- नेपालको संविधानले परिकल्पना गरेको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था अनुसार तिन तहको सरकार अन्तर्गत यस सिदिङ्वा गाउँपालिकाको आगामी दिनको सुनौलो भाग्य र भविष्यको मार्गचित्र कोर्नको लागि आ.व. २०७८।०७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट यस गरिमामय गाउँसभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा अत्यन्तै गौरवान्वित महशुस गरेको छु ।
- सर्वप्रथम, नेपालको सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको लागि नेपाली जनताले पटकपटक गर्दै आएको ऐतिहासिक जनआन्दोलन, सशस्त्र संघर्षहरूमा शहादत हुनु भएका आदरणीय वीर अमर शहीदहरूको त्याग र बलिदानलाई भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । साथै विभिन्न चुनौतीका वावजुद आफ्नो व्यक्तिगत स्वार्थ र जीवन भन्दा माथि उठेर राष्ट्रिय स्वार्थ र आवश्यकताको लागि अहोरात्र खटिनुभएका, अतुलनीय, अवर्णनीय योगदान पुर्याउनुभएका तमाम जनप्रतिनिधि र राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु ।
- कोरोना भाइरस (कोभिड १९) महामारीको नयाँ भेरियन्ट सहितको दोश्रो लहरको कारण मानव जातीमाथि शताब्दीकै सबैभन्दा ठूलो संकट पैदा भएको छ । विश्वस्तरमै यस महामारीविरुद्ध लड्न मौजुदा स्वास्थ्य सेवा र सुविधाहरू अपर्याप्त देखिएका छन् । यस महामारीबाट यस गाउँपालिका पनि अछुतो रहन सकेन । यस महामारीबाट सङ्क्रमित विभिन्न स्थानमा रहनु भई ज्यान गुमाउनुहुने नागरिकहरूका शोकाकुल परिवारजनप्रति गहिरो समवेदना व्यक्त गर्दछु । गाउँपालिकाका संक्रमित तथा उपचाररत सम्पूर्ण आमाबुबा, दाजुभाइ तथा दिदिबहिनीहरूको शीघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्दछु । साथै कोभिड १९ लाई पराजित गरी नियमित कामकाजमा फर्कनु हुने सबैलाई बधाई तथा शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।
- जोखिमपूर्ण परिस्थितिमा अग्रपंक्तिमा रहेर सेवा गर्ने स्वास्थ्यकर्मी, सूक्ष्माकर्मी, एम्बुलेन्स चालक लगायत सम्पूर्ण राष्ट्रसेवकको म उच्च प्रशंसा गर्दछु । कोभिड १९ संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणमा गाउँपालिकाले चालेको कदमहरूलाई पुर्ण साथ दिई सहयोग गर्नुभएकोमा वडा निगरानी समुह, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका लगायत सम्पूर्ण सिदिङ्वावासी महानुभावहरूमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।
- नेपाल सरकारले **समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली**को उद्देश्य परिकल्पना गरेर विगतमा आफ्ना योजना तथा कार्यक्रमहरू अधि सारेको छ । तसर्थ मैले पनि आज सिदिङ्वा गाउँपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम र बजेट बक्तब्य पेश गर्दा सोही उद्देश्यलाई सहयोग पुग्ने गरी पेश गरेको छु । यस क्षेत्रको सर्वाङ्गीण तथा सन्तुलित विकास गर्दै गाउँबासीहरूको समग्र आर्थिक सामाजिक स्तरमा अभुतपूर्ण रूपमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउन गाउँपालिका परिवार लागेको छ । यस गाउँपालिकालाई बालमैत्री, महिलामैत्री, अपागमैत्री, ज्येष्ठ नागरिकमैत्री तथा वातावरणमैत्री गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्दै, सुशासन, पारदर्शिता कायम गर्दै, छिटो छरितो र प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्दै नेपालकै नमुना गाउँपालिकाको रूपमा विकास गर्न हामी दत्तचित्तका साथ लागि परेका छौं । यस कार्यमा सहयोग

प्रदान गर्न सम्पूर्ण जनप्रतिनिधि, बुद्धिजिवि, समाजसेवी, गाउँबासी तथा सरोकारवालाहरूको रचनात्मक सहयोगको अपिल गर्दछु ।

- यस सिदिङ्वा गाउँपालिकाको नीति, कार्यक्रम तथा बजेट प्राथमिकिकरण तथा तर्जुमा गर्दा नेपालको संविधानको अनुसूची ८ र ९, नेपाल सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, १ नं. प्रदेश सरकारको नीति तथा कार्यक्रम, नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय समानिकरण, समपुरक, विशेष तथा सशर्त अनुदान, नेपाल सरकारले अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा गरेका प्रतिवद्धताहरू, दीगो विकास लक्ष, सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका विभिन्न आदेश, निर्देशन तथा परिपत्रहरू, स्थानीय तहको अधिकार तथा कार्य विस्तृतिकरण, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित), स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४, अन्य प्रचलित विद्यमान ऐन कानूनहरू, विभिन्न विषयगत मन्त्रालयहरू, कार्यालयहरू, संघ संस्थाहरू बाट प्राप्त मार्ग निर्देशन, सुझाव तथा अपेक्षा, विभिन्न बिज्ञ, समितिहरूका राय, सल्लाह तथा सुझावहरू तथा आम नागरिकहरूको सुझाव, आम सिदिङ्वाबासीको अपेक्षा समेतलाई हृदयङ्गम गरी यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गरेको छु ।

सम्मानित सभाध्यक्ष महोदय,

अव म यस गरिमामय सभामा गत आर्थिक वर्षका नीति तथा कार्यक्रमहरूको समीक्षा पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

(क) आर्थिक क्षेत्र

कृषि:-

- सिदिङ्वा गा.पा. अन्तर्गतका सम्पूर्ण अगुवा कृषक तथा व्यावसायिक कृषकहरूको खेती प्रविधिमा सुधार तथा उत्पादन वृद्धिमा थप टेवा पुर्याउने उद्देश्यका साथ **उन्नत विउविजन विरतण** गरिदै आएको छ । यस कार्यक्रमवाट करीव ४५० जना भन्दा वढी कृषकहरूले विभिन्न वालिका उन्नत विज विजन ४ सेटको दरले प्राप्त गर्नु भएको छ ।
- देशब्यापीरूपमा फैलिएको अमेरिकन फौजीकिरा तथा अन्य वालिमा नोक्सानी पुर्याउने विभिन्न हानिकारक किराहरूबाट यस गाउँपालिकाका बालीनालीलाई बचाउन **रासायनिक तथा जैविक विषादी** खरिद गरी वितरण गरिएको छ । कार्यक्रमवाट करिव ३४० जना भन्दा वढी कृषकहरूले विभिन्न वालिमा क्षती पुर्याउने किराहरूको व्यवस्थापन तथा नियन्त्रणको लागि २/२ सेटको दरले विषादी प्राप्त गर्नु भएको छ । खाद्यान्नबालीको बृद्धि विकासको लागि आवश्यक रासायनिक मल वितरणको लागि ५ वटा **सहकारीलाई डिलरसिप** प्रदान गरी रासायनिक मलको आपूर्ति ब्यबस्थापन गरिएको छ ।
- फलफुल, तरकारी, डाले घाँस तथा जडिवुटिको विरुवा वाहिरी क्षेत्रवाट आयात गर्नु पर्दा यस पालिका अन्तर्गतका कृषकहरूको मोटो रकम वाहिरिएको कुरा अवगत गर्दै यस गाउँपालिकावाट विभिन्न प्रजातिका विरुवा निर्यात गरी कृषकहरूको आय वृद्धि गर्ने उद्देश्यले प्रत्येक वडामा १/१ वटा **नर्सरी स्थापना** गरी संचालनमा ल्याइएको छ । यस बाट करिव ९०० जना भन्दा वढी कृषकहरूलाई प्रत्यक्ष रुपमा लाभ पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।

- कृषि पेशालाई व्यवसायिक तथा आधुनिकिकरण गर्दै फलफुल खेती विस्तारमा टेवा पुर्याउने उद्देश्यका साथ सङ्घीय सशर्त अनुदानको रूपमा प्राप्त भएको **फलफुल खेती दशक कार्यक्रम**मा ५ वटा कृषक समुह तथा सहकारीद्वारा विभिन्न मेसिन उपकरण चार्जर स्प्रेयर, विरुवा रोपणको लागी खाल्डो खन्ने मेसिन, मकै छोडाउने हाते मेसिन आदी कृषकहरूको लागत साझेदारी रकम ५०% र सङ्घीय सशर्त अनुदानबाट ५०% गरी कृषकहरूद्वारा खरिद गरीएको छ । यस कार्यक्रमबाट विभिन्न उन्नत जातका फलफुलका करिब ९,०००।- भन्दा वढी विरुवा रोपण गरीएको छ ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिकामा मकै र धान आयातलाई पुर्ण रूपमा निरुत्साहित गर्दै मकै तथा धानमा आत्मनिर्भर भई केहि हद सम्म मकै तथा धान निर्यात गर्ने उद्देश्यले **प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना** अन्तर्गत सङ्घीय सशर्त अनुदानको रूपमा प्राप्त भएको बजेटले यस गाउँपालिका स्थित वडा नं. ४ साब्लाखुमा **धान पकेट विकास कार्यक्रम** र वडा नं. २ सादेवामा **मकै पकेट विकास कार्यक्रम** सञ्चालन गरिएको छ । जसबाट करिब १४५ जना भन्दा वढी कृषकहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुनुको साथै विभिन्न कृषि सामाग्रीहरू मिनिमिल २७ थान, हाते ट्रयाक्टर १६ थान, चार्जर स्प्रेयर ६५ थान, थ्रेसर ४ थान, विषादी करीब ४००० सेट, मकै छोडाउने हाते मेसिन ५० थान, मकै छोडाउने मेसिन (मोटरवला) ३ थान, मकै रोप्ने मेसिन १४ थान, गोडमेल सामाग्री १८० थान, उन्नत धानको विउ ३५० के.जि., उन्नत मकैको विउ ४१० के.जि., जाँतो ३० थान कृषकहरूलाई वितरण गरिएको छ ।
- कृषि पेशालाई व्यवसायिक तथा आधुनिकिकरण गर्नको लागी गत आर्थिक वर्ष भित्र १३ वटा कृषि फर्म/कृषक समुहहरू दर्ता तथा २५ वटा कृषि फर्म/कृषक समुहहरू नविकरण गरिएको छ ।

पशु

- सिदिङ्वावासी कृषकहरूलाई पशु स्वास्थ्य व्यवस्थापनका लागी औषधि खरिद गरी वितरण गरिएको छ । यसबाट २६७ जना कृषकहरू प्रत्यक्ष लाभान्वित भई १००० पशुहरूको स्वास्थ्यमा सुधार भएको अपेक्षा गरिएको छ ।
- पशुपालक कृषकहरूको आय आर्जनमा सुधार गर्न उन्नत जातको पशु ल्याइ वितरण गरिएको छ । वडा नं. ६ मेहलेका कृषकहरूलाई ६ वटा बोयर जातको क्रस वोका वितरण गरिएको छ भने लिम्बुदिनमा २ वटा बोयर जातको बोका र एउटा बिउ राँगा पनि वितरण गरिएको छ ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिका तथा अन्य क्षेत्रको माछाको माग परिपुर्तीको लागी वडा नं. ४ साब्लाखुमा ३ वटा माछा पोखरी निर्माणको लागी अनुदान उपलब्ध गराई माछा पोखरी निर्माण गरिएको छ ।
- **प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना** अन्तर्गत सशर्त अनुदानको रूपमा प्राप्त भएको बजेटले यस गाउँपालिकाको वडा नं. ५ लिम्बुदिनमा **वाख्रा** तथा वडा नं. ४ साब्लाखुमा **बंगुरको पकेट कार्यक्रम** सञ्चालन गरिएको छ । जसबाट करिब १३० जना कृषकहरू प्रत्यक्ष रूपमा लाभान्वित हुनुको साथै ६० माउ नयाँ बंगुर तथा ४ वटा वोयर बोका खरिद गरी वितरण भएको छ ।

- वडा नं. ३ आंखोपमा व्यवसायिक कृषकहरूलाई ६ वटा घाँस काटने मेसीन (च्यापकटर) वितरण गरिएको छ । जस्बाट कृषकहरूमा व्यावसायिकताको विकास भई घाँस काट्ने कार्यमा सहजता आउने अपेक्षा गरिएको छ ।
- आ.व. २०७६।०७७ मा गाउँपालिका मार्फत गराएको पशु विमा कार्यक्रमको जम्मा २२ वटा मृत्यु भएको पशु मध्ये १२ वटा पशुको बिमा दाबी भई भुक्तानी भएको बाँकीको हकमा पनि बिमा दावीको प्रकृत्यामा रहेको छ ।
- प्रदेश सरकारबाट आएको अनुदानका कार्यक्रमको लागी पहल गरी वाखापालन, वंगुरपालन, तथा दुध डेरी व्यवस्थापन कार्यक्रम अनुदान उपलब्ध गराउन सफल भइएको छ । यस गाउँपालिकाका ९ जना व्यवसायीहरूले रु. १५ लाख अनुदान रकम प्राप्त गरी प्रत्यक्ष लाभ लिन सफल हुनु भएको छ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गतका प्रत्येक घरधुरीमा सिदिङ्वा गाउँपालिकाको उपस्थितिको आभाष दिलाउन प्रत्येक कृषकको पशुधनको सुरक्षा गर्दै जीविकोपार्जनमा सहयोग गर्न, पशुपालक कृषकहरूलाई आफ्नो ब्यवसायमा प्रोत्साहन गर्ने लक्ष राखिएको पशु बिमा तथा दुहुनो पशु प्रोत्साहन कार्यक्रमको हकमा गत आ.ब. मा कोरोना प्रकोपको कारण स्थगित गरिएको छ ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गतका कालीखोला, सुरुम्खिम लगायत उच्च हिमाली क्षेत्रमा ठुलाठुला खर्क भएकोले चौरीपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरी उन र छुर्पी उत्पादन तर्फ राष्ट्रिय स्तरमा व्यावसायिकता अभिवृद्धि गर्न सङ्घीय सशर्त अनुदानको रुपमा प्राप्त भएको लागत साझेदारीमा चौरी संरक्षण कार्यक्रममा ५०% (रु. १०,००,०००।-) लागत साझेदारी गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । जसबाट १५ वटा चौरी गोठ निर्माण हुनु को साथै २०९ के.जि. खानेपानीको पाइप खरिद भएको छ र चौरीको स्वास्थ्य अवस्था प्रति संबेदनशिल भई भबितब्य अवस्थाको लागि आवश्यक औषधि खरिद गरिएको छ । यो कार्यक्रमबाट १५ जना चौरीपालक कृषकहरूले प्रत्यक्ष लाभ लिनु भएको विश्वास लिएको छु ।
- त्यसै गरी यस गाउँपालिका अन्तर्गत कालिखोलामा भेडापालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरी उन र छुर्पी उत्पादन तर्फ राष्ट्रिय स्तरमा व्यावसायिकता अभिवृद्धि गर्न सङ्घीय सशर्त अनुदानको रुपमा प्राप्त भएको लागत साझेदारीमा भेडा प्रवर्द्धन कार्यक्रममा ५०% (रु. १०,००,०००।-) लागत साझेदारी गरी कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । कालिखोला भेडा पालक कृषक समुह संग सम्झौता गरी संचालन गरिएको यस कार्यक्रममा ८ वटा थुमा खरिद गरिएको छ, ४ वटा भेडी गोठ निर्माण भएको छ, १६ वटा भेडाको माउ पाठा खरिद गरिएको छ भने घाँसको बिउ र आवश्यक परिमाणमा औषधि समेत खरिद गरिएको छ ।
- भेडाको उनलाई ब्यावसायिकता प्रदान गरी कृषकहरूको आय स्तर र जीवनस्तरमा सुधार गर्नको लागि सङ्घीय सशर्त अनुदानको रुपमा प्राप्त उन बिकासको लागि भेडा प्रवर्द्धन कार्यक्रम यस गाउँपालिकाको आङ्खोप, सादेवा र कालिखोलाको संयुक्त भेडापालक कृषकहरूको समुह संग सम्झौता गरी कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिएको छ । यस कार्यक्रम मार्फत १ वटा राडी धुने मेशिन, ८ वटा त्रिपाल, १८ जोर गम्बुट र ४ सेट सेक्युरिटी नेट, ४०

वटा भेडाको थुमा खरिद गरिएको छ । त्यसै गरी आवश्यक परिमाणमा औषधि र घाँसको बिरुवा पनि खरिद गरिएको छ । समय अभावको कारण बजारीकरणको कार्यक्रम भने गर्न असमर्थ भइएको छ ।

- गत आ.व.को असार मसान्त सम्मको तथ्याङ्क अनुसार ३५ वटा पशुपंक्षी व्यवसायमुलक फर्म/समूहहरु नयाँ दर्ता भएका छन् ।

पर्यटन

- पर्यटनका सम्भावनाहरुलाई यथासम्भव खोज, अनुसन्धान, संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्न यस गाउँपालिका अन्तर्गतका तिम्बुङपोखरी, ढड्ढडे झरना, तोपाहाड मार्ग जस्ता आन्तरिक/बाह्य पर्यटकीय केन्द्रको पहिचान गर्दै सिदिङ्वा गाउँपालिकालाई पर्यटनको हबको रूपमा विकास गर्नको लागि पहल गरिएको छ । **पर्यटन पुर्वाधार विकास कार्यक्रम** अन्तर्गत तिम्बुङपोखरी सौन्दर्यीकरण शिर्षकमा प्राप्त रु. ३५,००,०००।- (पैंतिस लाख) बजेटले कालीखोला स्थित धार्मिक एवं पर्यटकीय स्थल तिम्बुङपोखरी परिसरको सौन्दर्यीकरण (पदमार्ग, प्याराफिट वाल, रेष्ट रुम आदि) को कार्य निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- आ.व.०७७।७८ मा **सङ्घीय समपुरक अनुदान** अन्तर्गत रु. ५६,००,०००।- (छपन्न लाख) तथा **प्रदेश समपुरक अनुदान** अन्तर्गत रु. ५०,००,०००।- (पचास लाख) बजेटमा गाउँपालिकाले नियमानुसार साझेदारी गरी ढड्ढङ्गे झरना जाने पर्यटकीय सडक निर्माणको कार्य सकिने चरणमा रहेको छ । यस बाट ढड्ढङ्गे झरना जाने आन्तरिक पर्यटकहरुको संख्यामा बृद्धि हुनुको साथै गाउँपालिकाको राजश्वमा समेत उल्लेख्य सुधार हुने आशा गर्न सकिन्छ ।

(ख) सामाजिक क्षेत्र

शिक्षा:-

- गत आ.व. मा नीजि तवरले ब्यहोर्दै आएको र अत्यावश्यक स्थान कालिखोलाको श्यामटारमा १ वटा बा.बि.के. को स्थापना गरी शिक्षालाई समुदाय स्तरमा सहज ढंगले पुर्याइएको छ । साथै अनुमति पाएर पनि दरबन्दी नभई संकटमा परेका सिंहेश्वरी माध्यमिक विद्यालयमा निम्न माध्यमिक तहको शिक्षकको अनुदान उपलब्ध गराई शैक्षिक जनशक्ति ब्यबस्थापन गरिएको छ ।
- त्यसै गरी शिक्षालाई समुदायस्तर सम्म नै पुर्याउनको लागि गत आ.व. मा १९ जना बा.बि.के. थप गर्ने लक्ष राखिएको भएता पनि गत आ.व. को असार मसान्त सम्ममा १८ जना बा.बि.के. सहजकर्ता नियुक्ति गर्न सफल भइएको छ । यसबाट समुदाय स्तर सम्म नै शिक्षाको पहुँच अभिवृद्धि भएको विश्वास लिएको छु ।
- भौतिक निर्माण तर्फ सङ्घीय सरकार बाट प्राप्त सशर्त अनुदान अन्तर्गत रु. ५० लाख बजेटबाट ७ वटै वडामा **वास सुविधा सहितको छात्रा शौचालय** ७ वटा निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- विद्यालयमा भर्ना भएका कक्षा १ देखि ८ सम्मका सबै छात्राहरु तथा दलित विद्यार्थीहरुलाई र कक्षा १ देखि १० सम्मका छात्राहरुलाई छात्रवृत्ति वितरण गर्नको लागि संबन्धित विद्यालयको खातामा पैसा निकासो गरिएको छ ।

- आधारभूत तह (कक्षा – ८) को बार्षिक परीक्षालाई मर्यादित र ब्यबस्थित तरिकाले संचालन गरी प्रमाण पत्र तथा ग्रेड सिट वितरण गरिने क्रममा रहेको छ ।
- स्थानीय स्तरको भाषालाई प्रोत्साहन गर्न **आनिपान भाषा** पढाइरहुनु भएका शिक्षकहरूको प्रोत्साहन स्वरुप अनुदान उपलब्ध गराइएको छ ।
- शिक्षा क्षेत्रमा बिनियोजन गरिएकोको सशर्त तथा समानिकरण अनुदानको बजेटलाई **कन्टिन्जेन्सी कट्टी नगरी** कार्यान्वयन गरिएको छ ।
- सशर्त अनुदान अन्तर्गत **माध्यमिक तह कक्षा (९-१०) मा अंग्रेजी, गणित, र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान सम्बन्धमा** प्राप्त बजेटलाई बालकल्याण मा.बि., सुरुम्खिम, सरस्वती मा.बि., साब्लाखु र सिंहेश्वरी मा.बि., आंखोपलाई १/१ जना मा.बि. शिक्षकको बार्षिक रुपले हुन आउने त.भ. बापतको रकम अनुदान उपलब्ध गराइएको छ । यसबाट माध्यमिक तहमा अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयको शिक्षक अभावको कारण शैक्षिक गुणस्तरमा आएको हासको पुर्ति भई विद्यार्थीको सिकाईको स्तर सुध्रिने अपेक्षा गरिएको छ ।
- आधारभूत तह (कक्षा ८) र SEE परीक्षामा गाउँपालिका प्रथम हुने छात्र छात्राहरूलाई प्रति विद्यार्थी रु. २५,०००।- (पच्चिस हजार) पुरस्कार उपलब्ध गराई सम्मान गर्ने नीति रहेको भएता पनि गत आ.ब. मा कोरोना प्रकोपको कारण उक्त कार्यक्रमलाई स्थगति गर्दै चालु आ.ब. मा सम्मान गरिने सोच राखिएको छ ।

स्वास्थ्य:-

- विश्वव्यापीरुपमा फैलिएको कोरोना भाइरसको नयाँ भेरियन्ट सहितको प्रकोपको कारण यस गाउँपालिका पनि अछुतो रहन सकेन । यस गाउँपालिकामा बैशाख २१ गते देखी श्रावण २३ गते सम्ममा जम्मा १४२ जना संक्रमित हुनु भएको छ । जसमध्ये ८९ जना निको हुनु भएको छ भने ५३ जना निको हुन बाँकी रहेको छ ।
- कोरोना संक्रमित ब्यक्तिहरूको प्रारम्भिक उपचारको लागि गाउँपालिकाको प्रकोप ब्यबस्थापन कोषबाट रु ५,६८,२८२.५६।- को लागत अनुमान तयार गरी रु. ३,४५,९९४.४७।- को ठेक्का सम्झौता भई ५ बेडको **अस्थायी कोभिड आइसोलेसन सेन्टर** निर्माण गरी संचालन गरिएको छ । उक्त आइसोलेसन सेन्टरमा नेपाल सरकारबाट थप सशर्त अनुदान स्वरुप प्राप्त भएको रु. १०,००,०००।- (दश लाख) बजेटबाट आवश्यक बेड, अक्सिजन, औषधि जस्ता सामाग्रीको व्यवस्था गर्नुको साथै स्टाफ नर्स एक जना र कार्यालय सहयोगी एक जना करारमा नियुक्ति गरी संचालन गरिएको छ । दुई पटक सम्म विज्ञापन गरिएता पनि मेडिकल अफिसर (डाक्टर) को पदपुर्ति गर्न सकिएको छैन ।
- कोरोना प्रकोपको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि गाउँपालिकाले हरसम्भवको प्रयास गरेको छ । प्रत्येक वडामा वडासदस्यको संयोजकत्वमा स्थानीय शिक्षक, बुद्धिजीवी, नागरिक समाज र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाको प्रतिनिधित्व हुने गरी साविकको गा.वि.स. को प्रत्येक वडामा वडा निगरानी समुह गठन गरी प्रचार प्रसार, निगरानी तथा काउन्सेलिङको काम भइ रहेको छ ।
- कोरोना प्रकोप रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धमा विशिष्टकृत कामकाजहरू - एन्टिजेन टेस्ट गर्ने, कन्ट्याक्ट ट्रेसिङ गर्ने, होम आइसोलेसन किट वितरण गर्ने, सूचना प्रवाह गर्ने, रिपोर्टिङ गर्ने, औषधि लगायतको सामाग्री खरिद गर्ने, व्यवस्थापन गर्ने गरी स्वास्थ्य संयोजकको नेतृत्वमा स्वास्थ्य उप संयोजक, अ.हे.व., ल्याव असिस्टेन्ट, अ.न.मि. र का.स. २ जनाको दरबन्दी रहने गरी **कोभिड कन्ट्रोल रुम**को स्थापना गरी संचालनमा

ल्याइएको छ । कोभिड कन्ट्रोल रुममा कामकाज गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई खाइपाई आएको तलबभत्ताको ५०% इन्सेन्टिभ दिने निर्णय भएकोमा गत आ.ब. मा रु. १,६०,७८९.५५।- वितरण गरिएको छ । प्रतिकुल समयमा गाउँपालिकाको सिसिएमसीको सचिवालय, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, वडा कार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकीमा कार्यरत कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीलाई समेत इन्सेन्टिभ दिने निर्णय भएको भएता पनि गत आ.ब.मा रकम अभावको कारण उक्त इन्सेन्टिभ बितरण हुन सकेको छैन ।

- कोरोना संक्रमित प्रत्येक ब्यक्तिलाई होम आइसोलेसनमा बसेर पोषिलो खानेकुरा खाई रोग प्रतिरोधात्मक शक्ति बृद्धि गर्नको लागि पोषण खर्च बापत प्रति ब्यक्ति रु. ५,०००।- उपलब्ध गराउने निर्णय गरिएको छ । २०७८ वैशाख २१ गते देखि असार ३१ गते सम्ममा ५२ जना संक्रमित ब्यक्तिलाई जम्मा रु. २,६०,०००।- वितरण गरिएको छ । यस आ.ब. को श्रावण १ गते देखी श्राण २२ गते सम्मको थप संक्रमित ९० जनालाई पोषण खर्च बापतको रकम उपलब्ध गराउन बाँकी रहेको छ ।
- कोरोना संक्रमित प्रत्येक ब्यक्तिलाई होम आइसोलेसन किट मार्फत मास्क, स्यानिटाइजर, फस्ट लाईनको औषधि (भिटाविन बि, सि, डि, एन्टिबायोटिक, सिटामोल, प्यान्टप, सिटिजेड आदि), अक्सिमिटर लगायतका सामाग्रीहरु वितरण गरिएको छ ।
- प्रत्येक संक्रमित ब्यक्तिहरुलाई प्रारम्भिक उपचार गाउँपालिकामा गर्ने र गाउँपालिकामा संभव नभएमा सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा लैजानको लागि यातायात खर्च गाउँपालिकाले व्यहोर्ने र उपचार खर्च बापत बढीमा रु. १,००,०००।- (एक लाख) व्यहोर्ने निर्णय भएको छ ।
- गत आ.ब. मा कोरोना संक्रमण रोकथामको लागि अस्थायी आइसोलेसन सेन्टर स्थापना, स्वास्थ्य सामाग्री खरिद, एन्टिजेन परीक्षण, स्वास्थ्यकर्मीको इन्सेन्टिभ सहित एकमुष्ट रुपमा कुल रु. २८,५४, ४२६.१६।- खर्च भएको छ ।
- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम अन्तर्गत यस गाउँपालिकामा गत आ.ब. मा १३५४ जना बालबालिकाले खोप प्राप्त गरेका छन्, जसमध्ये १७८ जना बालबालिकाले पुर्ण खोप प्राप्त गरिसकेका छन् ।
- यस गाउँपालिका अन्तर्गतका प्रत्येक वडाहरुमा ३५ वटा खोप केन्द्र मार्फत **राष्ट्रिय भिटाविन ए** कार्यक्रम अन्तर्गत २०७७ कार्तिक ६-७ र २०७८ बैशाख ६-७ गरी दुई पटक संचालिन कार्यक्रममा ६ महिना देखि ११ महिना सम्मको १२८ जना तथा १ वर्ष देखि ५ वर्ष सम्मको ९५० जना गरी जम्मा १०८७ जना बालबालिकालाई भिटाविन ए को क्याप्सुल खुवाइएको छ । साथै सोही अभियानमा बालबालिकालाई जुकाको औषधि पनि खुवाइएको छ ।
- यस गाउँपालिकाको सबै वडाको कुल २७ वटा केन्द्रवाट गाउँघर क्लिनिक मार्फत ३६६९ जना सेवाग्राहीले सेवा प्राप्त गर्नु भएको छ ।
- स्वास्थ्य चौकीको भौतिक पूर्वाधार सुधार अन्तर्गत कालिखोलाको स्वास्थ्य चौकी र साब्लाखु स्वास्थ्य इकाईको भौतिक संरचनामा सुधार गरिएको छ । तथापी रकम अभावको कारण उक्त संरचनाहरु पुर्ण रुपमा निर्माण सम्पन्न भएको छैन ।
- गाउँपालिकामा कार्यरत महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुले पुर्याउनु भएको योगदानको कदर गर्दै यातायात खर्च शिर्षकमा भुक्तानी गरिएको छ ।

- बर्थिङ सेन्टरमा नै सुत्केरी गराउने अभियान अन्तर्गत साब्लाखुमा ३८ जना र आङखोपमा १२ जना गरी जम्मा ५० जना गर्भवती महिलाले बर्थिङ सेन्टरमा सुत्केरी गराउनु भएको छ ।
- यस गाउँपालिका स्थित १-७ वडाका ३०२ जना गर्भवती महिलाहरूको स्वास्थ्य अवस्था जाँच गर्न संबन्धित वडाको स्वास्थ्य चौकीमा नै गई **Rural Ultra Sono Graphy (RUSG) कार्यक्रम** सम्पन्न गरिएको छ ।
- नेपाल सरकारले निशुल्क रूपमा प्रदान गरेको ३५ प्रकारका औषधिहरूलाई बाह्रै महिना चौविसै घन्टा निशुल्क रूपमा उपलब्ध गर्न आवश्यक प्रवन्ध गरिएको छ ।
- गाउँपालिकामा कोहि पनि नागरिकहरू अकालमा ज्यान गुमाउने अवस्था हुन नदिन आ.ब. २०७६।०७७ मा खरिद प्रकृया बढाइएको एम्बुलेन्स सेवा संचालनमा ल्याइएको छ । उक्त एम्बुलेन्स सेवा बापत गत आ.ब. को असार मसान्त सम्ममा ४९ जना मानिसहरूले सेवा लिनु भएको र उक्त सेवा बापत जम्मा २,७१,८०० रकम राजश्व संकलन गरिएको छ । ६० वर्ष भन्दा माथिका नागरिकहरू तथा वेपत्ता तथा शहिद परिवार र सुत्केरी महिलालाई ३०% छुटको प्रदान गर्ने निति अनुरूप जम्मा ३४,८०० रकम छुट प्रदान गरिएको छ ।
- साब्लाखु स्वास्थ्य चौकीमा ल्याव सेवा संचालनको लागि एक जना ल्याव असिस्टेन्ट करारमा नियुक्ति गरी ल्याव सेवा संचालनमा ल्याइएको छ ।
- कोरोना प्रकोपको रोकथामको लागि यस गाउँपालिका स्थित १०९ जना महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका र स्वास्थ्यकर्मीले कोभिडिल्ड खोपको पहिलो र दोश्रो दुवै डोज खोप लगाएका छन् । त्यसै गरी ५५ वर्ष भन्दा माथिका १५९० जना नागरिकहरूले कोभिडिल्ड खोपको पहिलो मात्र लगाएका छन् भने १६५ जना नागरिकहरूले भेरोसेल खोपको पहिलो र दोश्रो दुवै डोज खोप लगाएका छन् ।

खानेपानी:-

- गाउँपालिकाको सुक्खाग्रस्त क्षेत्र साविक साब्लाखु १, २ र ३ क्षेत्रमा रहेको खानेपानीको ठूलो सडकटलाई समाधान गर्न **मिटर सिस्टम** लागू गरिएको छ । प्रत्येक घरधुरीमा **खानेपानीको मिटर** जडान गरी खानेपानीमा हुने चुहावट नियन्त्रण तथा आवश्यक परिमाणमा मात्र खानेपानीको प्रयोग हुने तथा बाँकी परिमाण आरबिटीमा भन्डारण भई उक्त समस्या समाधान हुने अपेक्षा गरिएको छ ।
- साविकमा संचालन भइरहेका तथा उपभोग गरिरहेका खानेपानीका मुहानहरू मध्ये यस गाउँपालिकाका हुडुले मुल, कोप्चे मुल छुम्बि खोल्सा मुल जस्ता ५ वटा मुलहरू मर्मत गर्दै खानेपानीमा नागरिकको पहुँच स्थापना गरिएको छ ।
- गत आ.ब. मा ४०९१० मिटर विभिन्न साइजको पाईप खरिद र ८६३ घरधुरीलाई खानेपानीको पहुँच स्थापना गरिएको छ ।

खेलकुद:-

- यस गाउँपालिकाका युवा खेलाडीहरूको प्रतिभा प्रस्फुटन गर्न खेलकुद क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखिएको छ । फुडलिङ नगरपालिकाले संचालन गरेको अन्तरपालिकास्तरीय भलिबल प्रतियोगितामा तृतीय स्थान हासिल

गरेको छ, त्यसै गरी छातेढुङ्गा युवा क्लव फालेलुंगले संचालन गरेको पुरुष भलिबल प्रतियोगितामा **द्वितीय स्थान** हासिल गरेको छ ।

- खेलकुद संगै अन्य कृयाकलाप समेत गर्ने उद्देश्यका साथ गाउँपालिकाको सिदिङ्वा रङ्गशालाको जग्गामा निर्माण गर्ने गरी **बहुआयामिक कभर्ड हल**को विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको छ । यस बहुआयामिक कभर्डहलमा भलिबल, ब्याडमिन्टन, टेबलटेनिस, बास्केटबल जस्ता खेलकुदजन्य कृयाकलापको अतिरिक्त **५०० जना मानिसहरू** अटाउने क्षमता भएको सभा, सम्मेलन, गोष्ठी, सेमिनार, विवाह भोज कृयाकलापहरू समेत संचालन गर्न सकिनेछ । यो बहुआयामिक कभर्डहलको निर्माण पश्चात सिदिङ्वावासी नागरिकहरूको खेलकुद गतिविधिमा सकारात्मक सुधार हुनको साथै स्थानीय तह स्तर, जिल्ला स्तर तथा प्रदेश स्तरको प्रतियोगिताहरूमा सफलता प्राप्त गर्न सकिने, राष्ट्रिय खेलाडी उत्पादन गर्न सकिने साथै गोष्ठी, सेमिनार, विवाह भोजबाट गाउँपालिकालाई राजश्व समेत प्राप्त हुने र पसल व्यवसायीहरूलाई प्रत्यक्ष रोजगारी सिर्जना हुने, आर्थिक गतिविधि बढ्ने लक्ष लिइएको छ । यो बहु आयामिक कभर्डहल निर्माणको लागि गाउँपालिका संग श्रोत अभावको कारण सङ्घ, प्रदेश सरकार तथा अन्य दातृ निकाय समक्ष अनुरोध गर्न आवश्यक रहेको छ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण:-

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने हरेक सेवा सुविधामा महिला, बालबालिका, फरक क्षमता भएका, ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइएको छ ।
- महिलाहरूको सशक्तिकरणको लागि सुरुम्खिममा २७ जना महिला दिदिबहिनीलाई सिलाई कटाइ तालिम (Advanced Course) प्रदान गरिएको छ ।

(ग) पूर्वाधार क्षेत्र

सडक तथा पुल

- चालु आ.ब. मा १३१ वटा योजना/कार्यक्रमहरूको संज्ञौता भई कार्यसम्पन्न भइसकेको अवस्था छ जसमध्ये ३८.५१० किमि नयाँ टूयाक खोलिइसकेको छ भने २७.१५० किमि सडकको स्तरनोन्ती भएको छ ।
- पाँचथरको याडवरक गाउँपालिका र सिदिङ्वा गाउँपालिकाको सिमाना कार्तिके देखी साल्बोटे मादिबुड लिम्बुदिन हुंदै मेहेले सम्म सडक संजालले जोड्नको लागि **विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR)** तयार गरी **सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार समक्ष समपुरक अनुदानको** रुपमा योजना माग गरिएको छ । जसबाट उक्त क्षेत्रमा रहेका करिब १५०० नागरिकहरूले प्रत्यक्षरुपमा फाइदा लिन सक्नेछन् । मेहेले, लिम्बुदिन, साब्लाखुको तल्लो बेल्टमा रहेका नागरिकहरू थर्पु, गणेशचोक जस्ता ब्यापारिक स्थल आवतजावत गर्न तथा सदरमुकाम फुडलिडमा सरकारी कामकाजमा आवतजावत गर्न तथा झापा, बिराटनगर जान यो मार्ग साविकको मेहेले लिम्बुदिन भञ्ज्याङ जीवनडाँडा कार्तिके भन्दा १० कि.मि. (दुइ घन्टा) छिटो हुनेछ । यो योजनाले उक्त क्षेत्रका नागरिकहरूको कृषि जन्य उत्पादन अलैंचि, अम्लिसो, अदुवा, दन्ते ओखर, धान, मकै, कोदो लाई बजारिकरण गरी आर्थिक जीवनस्तर उकास्न समेत मद्दत पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

- सिदिङ्वा गाउँपालिकाको प्रमुख पर्यटकीय स्थल तिम्बुङपोखरीको पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न मटिटार मिचिम श्यामटार हुँदै तिम्बुङपोखरी जोड्ने सडकको **विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (DPR)** तयार गरी **सङ्घीय तथा प्रदेश सरकार समक्ष समपुरक अनुदान**को रुपमा योजना माग गरिएको छ । सिदिङ्वा गाउँपालिकाको प्रमुख पर्यटकीय गन्तब्य तथा नेपालकै १०० पर्यटकीय गन्तब्य मध्ये एक रहेको तिम्बुङ पोखरी जोड्ने यो सडक मार्ग आर्थिक, सामाजिक तथा पर्यटकीय दृष्टिकोणले अत्यन्तै महत्वपूर्ण रहेको छ । यो सडकमार्गको निर्माण पश्चात बर्षेनी कम्तिमा ५००० जना पर्यटकहरूको आवागमन हुने अनुमान रहेको छ । जस्बाट यस क्षेत्रमा कम्तिमा ५०० जना ब्यक्तिहरूले प्रत्यक्ष रोजगारी पाउनुको साथै होटल ब्यबसाय मार्फत आर्थिक सामाजिक जीवनस्तर पनि उस्कने संभावना रहेको छ ।
- गाउँपालिकाले निर्माण गर्ने सडकको गुणस्तर कायम गर्न नयाँ निर्माण गरिने सडकहरू कम्तिमा पाँच मिटरको चौडाइको हुनु पर्ने, जसमध्ये करिब १ मिटरको भागमा नाली अनिवार्य रुपमा खन्नु पर्ने नीति अनुरूप धेरै जसो सडकहरूमा सो नीति कार्यान्वय गर्न सकिएको भएता पनि केही केही आयोजनाहरूमा भौगोलिक विकटताको कारण नाली खन्न सकिएको छैन । सडक निर्माण पश्चात नाली खन्ने कार्यमा गरिएको अनिवार्यताले गाउँपालिकाले निर्माण गरेको सडकको सूरक्षा, दिगोपना कायम गर्न मद्दत पुग्ने विश्वास लिइएको छ ।
- यस गाउँपालिकाको वडा नं. १ कालिखोला र याडवरक गाउँपालिका फलैँचा जोड्ने सङ्घीय सरकार मार्फत सशर्त अनुदानको रुपमा प्राप्त भएको र आ.व. २०७६।०७७ देखि नै निर्माण गर्न शुरु गरिएको **सोतीवारी र लामिदुवाली झोलुंगे पुल** गत आ.ब. मा निर्माण सम्पन्न भएको छ ।

सिँचाई

- गाउँपालिकाको सुक्खाग्रस्त क्षेत्र साविक साब्लाखु १, २ र ३ मा काबेली खोलाबाट **लिफ्टिङ प्रविधिको** प्रयोग गरी खानेपानी तथा सिँचाईको पहुँच स्थापनाको लागि रु. २,९३,६४,७८४.७८।- लागतको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी सङ्घीय सरकार समक्ष **विशेष अनुदान**मा योजना माग गरिएको छ ।

भवन तथा शहरी विकास

- नागरिकहरूले सबै भन्दा नजिकको सरकारको रुपमा पहुँच स्थापना गर्ने उद्देश्यका साथ गत आ.ब. मा "वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवनको डिजाइनमा एकरूपता ल्याई कम्तिमा तिन ओटा वडाको प्रशासनिक भवन निर्माण कार्य शुरु गरिने" नीति अनुरूप गाउँ कार्यपालिकाको बैठक संख्या ७९-०७-२०७७।७८ मिति २०७७।०९।२९ गतेको बैठकले वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवनको डिजाइन स्विकृत गरेको छ ।
- गाउँपालिकाद्वारा चालु आ.ब. मा तिन ओटा वडाको प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि बजेट (क्रमागत) बिनियोजन गरिएकोमा उक्त बजेटमा जि.स.स. ताप्लेजुङद्वारा प्राप्त हुने अनुदान रु. ४० लाख समेत समावेश भएको छ ।
- वडा नं. ५ लिम्बुदिनको हकमा रु. १,६६,३९,८९७।१० को ठेक्का आब्हान गरिएकोमा "बंगलामुखी कन्स्ट्रक्सन, पाँचथर" ले रु. ९२,३५,४२४.२५ मा निर्माण गर्न कबोल गरी संझौता समेत भै सकेको छ ।

- वडा नं. २ सादेवाको हकमा रु. १,७२,७७,०९१।७६ को ठेक्का आब्हान गरिएकोमा "पुजा एन्ड आर डी कन्स्ट्रक्सन, पाँचथर" ले रु. ९७,३१,३९५. १७।- मा निर्माण गर्न कबोल गरी सम्झौता समेत भै सकेको छ ।
- वडा नं. ७ सुरुम्खिमको हकमा रु. १,८९,९९,६८४।६६ को ठेक्का आब्हान गरिएकोमा "मानभारा निर्माण सेवा प्रा.लि., ताप्लेजुङ" ले रु. १,०५,४२,६०१.३५।- मा निर्माण गर्न कबोल गरी सम्झौता हुने क्रममा रहेको छ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण सम्बन्धमा जानकारी गराउनु पर्दा दुःखका साथ भन्नु पर्छ, जग्गा खोजविन समितिको सिफारिस तथा गाउँपालिकाको निर्णय बमोजिम निशुल्क जग्गा उपलब्ध गराउने जग्गादाताले गाउँपालिका भञ्ज्याङमा सारी सकेपछि बोलि फेरिएकोले जग्गा विवादको कारण गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण हुन सकेको छैन ।

(घ) वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्र

- गाउँपालिकाको साब्लाखु, आडखोप तथा मेहेलेका घरधुरीहरूलाई लिचि, कागती, सुन्तला, रुद्राक्ष जस्ता बोटबिरुवा वितरण गरी वातावरणको सूरक्षा, भूक्षयको रोकथाम, आर्थिक उपार्जन गर्ने कोशिस गरिएको छ ।
- यस गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई बाढी, पहिरो जस्ता प्राकृतिक विपदबाट सिर्जित परिस्थितिको ब्यवस्थापनको लागि तार जाली खरिद गरी प्रत्येक वडामा वितरण गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाका नागरिकहरू मध्ये झुन्डेर, खोलाले बगाएर, बाढी पहिरोमा परेर, आगलागी लगायतका प्रकृतिको मृत्युको भएको हकमा गाउँपालिका देखी सम्बन्धित निकाय समक्ष पोष्टमार्टम गर्न लगे बापत यातायात खर्चको स्वरूप प्रति व्यक्ति रु. १०,०००।- उपलब्ध गराइएको छ । यस कार्यक्रमबाट गत आ.ब. मा जम्मा ८ जना नागरिकहरूलाई ८०,००० रकम उपलब्ध गराइएको छ ।
- बाढी, पहिरो, आगलागी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट घरबार बिहिन भएका यस गाउँपालिका स्थित बिभिन्न १० जना नागरिकहरूलाई कुल रु. १,८०,०००।- राहत उपलब्ध गराइएको छ ।

(ङ) संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन

- गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको सीप, दक्षता, क्षमता तथा अनुभवमा विकास गर्दै प्रभावकारी कार्यसम्पादन गराउन आवश्यक केही तालिम, गोष्ठीको अवसर प्रदान गरिएको छ ।
- स्थानीय सरकारका रुपमा स्थापित गाउँपालिकाको कार्यबोझ र सेवाप्रवाहको विशिष्टता र विविधिकरणलाई मध्यनजर गरी कर्मचारीलाई आफ्नो कार्यप्रति पुर्ण परिचालन गरी सेवाप्रवाहलाई चुस्त र मितव्ययी बनाउन कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहनको भत्ता दिने नीति लिइएको भएता पनि नेपाल सरकारले राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी सबै प्रकारका भत्ताहरू वितरण गर्न नमिल्ने भएकोले उक्त कार्यक्रमलाई गत आ.ब. मा स्थगित गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको शाखागत सञ्चार प्रणालीलाई द्रुतता कायम गर्न इन्टरकम सेवाको शुरुवात गरिएको छ ।

- वडा कार्यालयमा विद्युत आपूर्तिको समस्यालाई मध्यनजर गर्दै बैकल्पिक उर्जाको व्यवस्था गर्न नेपाल सरकार, उर्जा जलश्रोत तथा सिंचाई मन्त्रालय, **वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र** संग निवेदन गरी वडा कार्यालयमा **सोलार सिस्टम** जडान गर्न पहल गरिएको छ । र केही वडामा प्राप्त हुने क्रममा रहेको छ ।
- गाउँपालिका स्थापना भएपछि आ.ब. २०७४।०७५ देखि गत आ.ब. सम्मको नीतिगत तथा असुल उपर गर्नु पर्ने गरी कायम भएको कुल बेरुजु रकम रु ७,२७,१३,०००।- मध्ये गत आ.ब. को म.ले.प. को डोर खटी आउँदा रु. २,५१,५०,४३९।- को बेरुजु संपरिक्षण गरी बेरुजुको लगत घटाउन सफल भइएको छ । यस गाउँपालिकाको हाल सम्मको कुल बेरुजु रु. ४,७५,६२,५६१।- रहेको छ ।

(च) अन्य

- गत आ.ब. मा न्यायिक समितिमा परेका ७ वटा उजुरी मध्ये एउटाको मिलापत्र भएको छ, ४ ओटा उजुरी मेलमिलाप केन्द्रमा सिफारिस भएको छ । त्यसै गरी १ ओटाको म्याद गुज्रेर मुद्दा दिसमिस भएको छ भने १ वटा उजुरी मेलमिलापको प्रकृत्यामा रहेको छ ।
- गाउँपालिकाको आर्थिक अवस्था कमजोर भएका क्वान्सर, मृगौला पिडित जस्ता ५ जना दीर्घरोगीहरूलाई रु. २,१०,०००।- आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराइएको छ । यस कार्यक्रमको लागि कार्यविधि नै तर्जुमा गरी सहयोग गर्ने मापदण्ड तर्जुमा गरी निरन्तरता प्रदान गर्ने लक्ष लिइएको छ ।
- सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम तर्फ यस गाउँपालिका स्थित सम्पूर्ण लाभग्राहीहरूलाई बैंकिङ सेवा मार्फत सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्न लक्षिम बैंक लिमिटेडको सहकार्यमा प्रत्येक वडाको टोलटोलमा गई लाभग्राहीको बैंक खाता खोलिएको र गत आ.ब. को दोश्रो चौमासिक देखि **सामाजिक सुरक्षा भत्ता बैंकबाट** वितरण गर्न शुरु गरिएको छ । तथापी टाढा-टाढाको लाभग्राहीहरूले भौगोलिक विकाटताको कारण आफैं बैंकसम्म आएर भत्ता प्राप्त गर्ने सम्बन्धमा केही गुनासोहरू पनि प्राप्त भएको छ ।
- पञ्जिकरण सम्बन्धि पुरानो १२०९९ अभिलेखलाई सफ्टवेयरमा इन्ट्री गरी **डिजिटलाइज्ड** गर्ने कार्य सम्पन्न भएको छ । यसबाट ब्यक्तिगत घटना दर्ताका पुराना अभिलेखहरू डिजिटल्ली सुरक्षित रहने तथा घटना दर्ताका अभिलेख तथा प्रमाणपत्रहरू हराएमा, च्यातिएमा, भिजेर, जलेर नष्ट भएमा सहज रुपमा नै अभिलेख भेट्न सकिने, जारी गर्न सकिने, रुजु गर्न सकिने विश्वास लिइएको छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सवै वडा कार्यालयबाट अनलाइनमा आधारित ब्यक्तिगत घटना दर्ता गर्न सङ्घीय सरकारले उपलब्ध गराएको बजेटबाट ५ वटा डेस्कटप कम्प्युटर, प्रिन्टर, स्क्यानर र फोर जी डंगोल खरिद गरी कालिखोला र सुरुम्खिम बाहेकको अन्य वडालाई वितरण गरिएको छ । सो सम्बन्धि सरोकारवालाहरूलाई गाउँपालिकामा अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरी **अनलाइनमा आधारित ब्यक्तिगत घटना दर्ता कार्यक्रम** शुरु गरिएको छ ।
- गाउँपालिका भित्रका सात वटै वडामा घटना दर्ता शिविर कार्यक्रम संचालन गरी छुट भएका ब्यक्तिहरूको घटना दर्ता गरिएको छ । यस शिविर कार्यक्रमबाट ३८४ जना ब्यक्तिहरूको ब्यक्तिगत घटना दर्ताको अभिलेख दर्ता तथा अद्यावधिक भएको र १० जना लाभग्राहीको सामाजिक सुरक्षा भत्ताको निवेदन प्राप्त भएको छ ।

- गत आ.ब. २०७७।०७।८ मा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत प्राप्त कुल रु. १,३१,८४,०००।- बजेटले २५५ जना बेरोजगार ब्यक्तिहरुलाई दैनिक रु. ५१७ को दरले १०० दिन बराबरको रोजगारी प्रदान गर्नको लागि ३८ वटा आयोजनाहरु संचालन गरिएको छ । यस कार्यक्रमबाट गाउँपालिकाको श्रोत अभावको कारण मर्मत गर्न नसकिएको स्थानीय सडक, गोरेटो, घोडेटोहरु मर्मत संभार हुनुको साथै पूर्वाधार विकास निर्माण तथा मर्मत संभारमा महिला दिदी बहिनीहरु पनि प्रत्यक्षरूपमा संलग्न भई आर्थिक उपार्जन गरेका छन् । गरिब तथा जोखिममा रहेको विपन्न समुदाय र सिमान्तकृत वर्गलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्नुको साथै स्थानीय समुदायमा सामाजिक र आर्थिक उन्नतिमा प्रत्यक्ष सहयोग पुगेको विश्वास लिइएको छ ।

सम्मानित सभाध्यक्ष महोदय,

अब म गत आ.ब. को हाल सम्मको बित्तीय प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्न चाहन्छु ।

- गत आ.ब. मा ९ लाख ८४ हजार ६२० आन्तरिक राजश्व उठ्ने अनुमान गरिएकोमा असार मसान्त सम्ममा रु. १९ लाख ३५ हजार ४९६ आन्तरिक राजश्व संकलन गर्न सफल भइएको छ जुन अनुमान भन्दा ९६.५७ % बढी रहेको छ ।
- राजश्व बाँडफाँड अन्तर्गत नेपाल सरकारबाट रु. ६ करोड ७ हजार ३८० प्राप्त हुनु पर्नेमा गत आ.ब. मा ४ करोड ६५ लाख ४८ हजार ४९०.४७ मात्र प्राप्त भएको छ । त्यसै गरी प्रदेश सरकारबाट सवारी कर बाँडफाँडबाट २० लाख ९५ हजार प्राप्त हुनु पर्नेमा १९ लाख ९५ हजार ९०२.८७ प्राप्त भएको छ ।
- सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदान थप बजेट सहित रु. २० करोड ६६ लाख ४८ हजार ५४० मध्ये रु. १६ करोड ७७ लाख ३६ हजार ९६ अर्थात ८२.३६ % खर्च भई बाँकी रकम फिर्ता भई सकेको छ ।
- संघीय सरकार समपुरक अनुदान रु. ५६ लाख मध्ये रु. २४ लाख ८ हजार ९०७ अर्थात ४३% खर्च भै बाँकी रकम फिर्ता गरी सकिएको छ । १ नं. प्रदेश सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान रु. १ करोड अन्तर्गत दुई वटा योजनामा रु. ५१ लाख ९ हजार ७०३ अर्थात ५१.०९% खर्च भै बाँकी रकम फिर्ता गरी सकिएको छ ।
- यस गाउँपालिकाले गत आ.ब. मा विनियोजन गरेको ३९ करोड ८८ लाख ६५ हजार मध्ये रु. ३२ करोड ८५ लाख ९८ हजार ७३७ रुपैयाँ अर्थात ८२.३८ % खर्च भएको छ । जसमध्ये पुँजिगत प्रकृतिको योजना कार्यक्रम अन्तर्गत १२ करोड ०१ लाख ८३ हजार १८ मध्ये ९ करोड ५२ लाख ७३ हजार ६७४ र २७ पैसा अर्थात ७९.२७ % खर्च भएको छ । त्यसै गरी चालु तर्फ प्रशासनिक खर्च र चालु प्रकृतिको कार्यक्रम अन्तर्गत ३० करोड ८६ लाख ३१ हजार ५०१ मध्ये २४ करोड ४१ लाख ८५ हजार ९६१ रुपैयाँ ६ पैसा अर्थात ७९.११ % खर्च भएको छ ।
- सामाजिक सुरक्षा तर्फ तिन चौमासिकमा गरी २ करोड ८९ लाख १३ हजार रुपैयाँ निकास भई खर्च भइसकेको छ ।
- स्थानीय पूर्वाधार विकास साझेदारि कार्यक्रमका लागि अख्तियारि प्राप्त रु. ३९ लाख मध्ये विभिन्न योजनामा रु. ३८ लाख ७४ हजार ८४४ रुपैयाँ ४८ पैसा अर्थात ९९.३५% खर्च भै सकेको छ ।

खण्ड २ – आगामी आ.व. २०७८।०७९ को नीति, कार्यक्रम तथा बजेट

सम्मानित सभाध्यक्ष महोदय,

अब म यस गाउँपालिकाको सौँच, लक्ष, उद्देश्य, अपेक्षित उपलब्धि र नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएको आधारहरु पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२.१ सौँच, लक्ष, उद्देश्य र अपेक्षित उपलब्धि

२.१.२ सौँच

सिदिङ्वा गाउँपालिकाका गाउँवासीहरुको आधारभूत आवश्यकता पूरा गर्दै विशिष्ट पहिचान सहितको सुन्दर, समृद्ध र उत्कृष्ट गाउँपालिका बनाउने मुख्य सौँच रहेको छ ।

२.१.२ लक्ष

आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को अन्त्यसम्ममा सिदिङ्वा गाउँपालिकामा भौतिक पूर्वाधार, पर्यटन, सुशासनका क्षेत्रका प्रगतिहरु आम नागरिकले महसुस गर्न सक्ने लक्ष लिइएको छ ।

२.१.३ उद्देश्य

सिदिङ्वा गाउँपालिकाबासीले एक वर्षभित्रमा आफ्नो जीवनस्तरमा परिवर्तन भई दैनिक जीवनयापनमा सहजता भएको महसुस गर्नेछन् ।

२.१.४ अपेक्षित उपलब्धि

आ.व. २०७८/७९ को अन्त्यसम्ममा देहायका उपलब्धीहरु हासिल गर्न सकिने अपेक्षा राखिएको छ,

- सडक सञ्जालको विस्तार, स्तरोन्नति भई सुरक्षित, गुणस्तरीय र भरपर्दो यातायातको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिका क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा देखिएका कमी कमजोरीहरुलाई निवारण गर्दै गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा तथा शिक्षाको व्यवस्था उपलब्ध हुनेछ ।
- कोरोना महामारीको प्रकोप रोकथाम तथा नियन्त्रण भई आर्थिक अवस्था सुदृढ भएको हुनेछ ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिकामा गरिदै आएको परम्परागत कृषि प्रणालीमा सुधार ल्याई कृषक, युवा तथा लक्षित वर्ग लाभान्वित हुनेछन् ।
- सार्वजनिक प्रशासनलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी, जवाफदेही, भ्रष्टाचारमूक्त बनाउन गुनासो सुनुवाई संयन्त्रलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- न्यायिक समितिले आम नागरिकको विश्वास जित्ने गरी सत्यतथ्यको आधारमा विवादको निरूपण गर्नेछ ।

२.२ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरु:

- नेपालको संविधानमा व्यवस्था भए अनुसार स्थानीय तहका अधिकारका सूचीकृत विषयहरु ।
- स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित)
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४
- पन्ध्रौं पञ्चवर्षीय योजना
- नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको बजेट बक्तव्य
- दिगो विकासका लक्ष्यहरु
- राजस्व परामर्श समिति, स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समिति, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति लगायतका समितिबाट प्राप्त राय सुझावहरु ।
- वडा वस्ती स्तरमा भएका छलफलका सुझावहरु एवम संकलन भएका योजना तथा कार्यक्रमहरु ।
- विषयगत समितिबाट प्राप्त राय सुझाव ।

सम्मानित सभाध्यक्ष महोदय,

अव म यस गरिमामय गाउँसभामा सिदिङ्वा गाउँपालिकाले आ.व. २०७८।०७९ मा अख्तियार गर्ने नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

२.२.१ मुलभूत नीति तथा कार्यक्रम:

१. पारदर्शिता, जवाफदेहिता, इमान्दारिता, कर्तव्यनिष्ठता साथ सेवा प्रवाहलाई सुशासनमैत्री, नागरिकमैत्री, भ्रष्टाचार रहित, बेरुजु रहित बनाइनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्र संचालन हुने विकास निर्माण, भौतिक पूर्वाधारका योजनाहरूमा ४% (चार प्रतिशत) प्राविधिक खर्च (Contingency Cost) तथा १% (एक प्रतिशत) मर्मत संभार खर्च काटिनेछ ।
३. गाउँपालिका भित्र संचालन हुने योजनाहरु तथा बिषयगत कार्यालय, विद्यालय, स्वास्थ्यचौकी तथा अन्य सरकारी, गैरसरकारी निकाय, सहकारी, संघसंस्थाको अनुगमन, सुपरिबेक्षणलाई प्रभावकारी बनाउन हरेक हप्ता एउटा वडामा अनुगमन गरिनेछ ।
४. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयलाई बिभिन्न योजना तथा कार्यक्रमको लागि निशुल्क रुपमा जग्गा प्रदान गर्ने जग्गादाताहरूलाई उच्च सम्मान गरिनेछ ।
५. बर्खे तथा असारे बिकासको बानीलाइ हटाउन आ.ब. को शुरुमा नै वार्षिक कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्ययोजना तर्जुमा गरी चैत्र भित्रमा योजना कार्यान्वयन गर्न पहल गरिनेछ ।
६. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत यस गाउँपालिका अन्तर्गतका सुचिकृत बेरोजगार ब्यक्तिहरूलाई नम्स बमोजिम रोजगारी प्रदान गरिनेछ ।

७. सामाजिक सुरक्षा तथा व्यक्तिगत घटना दर्ता सुदृढीकरण आयोजना अन्तर्गत कार्यरत कर्मचारीहरूलाई राष्ट्रिय परिचय पत्र तथा पञ्जिकरण बिभाग संगको साझेदारीमा एक चौमासिकको तलब भत्ता बापतको रकम यस गाउँपालिकाबाट ब्यहोरिनेछ ।
८. राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जिकरण बिभागले उपलब्ध गराएको तालिम खाका बमोजिम घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धमा गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको कर्मचारीहरूको लागि तालिम तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
९. वडा वडामा मेलमिलाप केन्द्रको व्यवस्था र मेलमिलापकर्ताको क्षमता अभिवृद्धि गरी न्यायिक समितिबाट गरिने विवाद निरुपणको कार्यलाई वडा तहमा विस्तार गरिनेछ ।

२.२.२ क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम:

➤ आर्थिक विकास:

कृषि तथा पशु विकास:

- स्थानीय कृषकहरूलाई विउविजनमा सहज पहुँच अभिवृद्धि गर्न कृषकहरूको माग बमोजिम आलु तथा मकैको विउविजनहरू वितरण गरिनेछ ।
- कृषकहरूलाई पशुपालनबाट आत्मनिर्भर बनाउन उन्नत जातको भाले पशु वितरण गर्ने तथा कृत्रिम गर्भाधारण समेतको व्यवस्था गरी नश्ल सुधार गरिनेछ ।
- कृषि बाली तथा पशुपंक्षीहरूलाई लाग्ने विभिन्न रोगव्याधिको निदान गरी आवश्यक विषादी/औषधिको वितरणको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- पुरानो स्थापना भएका नर्सरीहरूलाई संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका क्षेत्र भित्र कृषि तथा पशु प्राविधिकहरूलाई आम नागरिकको घरमै गई सेवा प्रवाह गर्न मोवाईल सेवा (Mobile service) परिचालन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकालाई स्वच्छ सफा तजा र निरोगी मासूर दुग्ध पदार्थमा आत्मनिर्भर बनाउन विशेष पहल गरिनेछ ।
- गत आ.ब. मा स्थापना भएका पशु तर्फका बाख्रा तथा बंगुरको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । साथै यस आ.ब. मा थप एक ओटा बंगुरको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) बिकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- गत आ.ब. मा स्थापना भएका कृषि तर्फका धान तथा मकैका साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ । साथै यस आ.ब. मा अलैंचिको साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
- दुध मिसन कार्यक्रम अन्तर्गत चौरी प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

पर्यटन:

- स्थानीय पर्यटनका सम्भावनाहरूलाई यथासम्भव खोज अनुसन्धान, संरक्षण तथा प्रवर्द्धन गर्न गाउँपालिका भित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरू विशेषगरी काबेली माडहिम, ढड्ढङ्गे झरना र चेमेरे गुफाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।
- आन्तरिक तथा पर्यटनको प्रबल संभावना रहेको कालिखोलाको तिम्बुङपोखरी जाने पर्यटकहरूलाई लक्षित गर्दै नुनथलामा आ.ब. २०७६।०७७ मा स्थापना गरिएको अतिथि गृहको सुदृढिकरण गरिनेछ । साथै तिम्बुङपोखरी सम्म पुग्ने सडक तथा सुरुम्खिमको चेमेरे गुफा सम्म पुग्ने सडकमार्गको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ ।

उद्योग:

- प्रत्येक वडामा साना तथा घरेलु उद्योग संचालनको लागि प्रोत्साहन गरिने छ । डेरि उद्योग, फ्रेस हाउस, हाते कागज उद्योग आदिलाइ प्रमुख महत्व दिईने छ ।

➤ सामाजिक बिकास:

शिक्षा:

- यस गाउँपालिका अन्तर्गतका बिभिन्न बिद्यालयको कक्षा कोठा, शौचालय, खेलमैदान, सपोर्टवाल लगायत अन्य भौतिक पूर्वाधारहरूको संरचनागत सुधार गर्दै शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
- बिद्यालमा कार्यरत बाल शिक्षकहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै बालबालिकाहरूको शिक्षण सिकाई कृयाकलाप तथा बानी ब्यहोरामा बिकास गरिनेछ । अनुमति पाएर पनि दरबन्दी नभई संकटमा परेका गत आ.ब. देखि नै शुरु गरिएको सिंहेश्वरी मा.बि. आंखोप, आंगेपा आ.बि. आंखोप र इन्द्रावती आ.वि. साव्लाखूलाई क्रमशः नि.मा.बि. र प्रा.बि. तहको तलब बराबरको रकम अनुदान दिइ शैक्षिक जनशक्ति ब्यबस्थापन गरिनेछ, जस्तै गर्दा स्थानीय अभिभावकले वर्षौं देखी गर्दै आएको लगानीको कदर हुने बिश्वास लिइएको छ ।
- सशर्त अनुदानको रुपमा प्राप्त भएको माध्यमिक तथा आधारभूत तहमा अंग्रेजी, गणित र विज्ञान विषयमा शिक्षण सहयोग अनुदान शिर्षकमा प्राप्त बजेटलाई आवश्यकताको पहिचान गरी वितरण गरिनेछ ।
- माध्यमिक तथा आधारभूत तहमा विज्ञान विषयको शिक्षक नहुँदा विद्यार्थीको भबिष्यमा पर्न जाने असर प्रति संबेदनशिलहुँदै जति पटक विज्ञापन गरे पनि अध्ययन अनुमति पत्र (लाइसेन्स) प्राप्त गरेका विज्ञान शिक्षक भेट्याउन नसकिने समस्यालाई समाधान गर्न उपर्युक्त विकल्पहरू बारे ब्यापक छलफल तथा परामर्श गरी उचित ब्यबस्थापनको लागि पहल गरिनेछ ।
- नेपाल सरकारले विद्यालयका बाल बिकास केन्द्र सहजकर्ताको वृद्धि गरेको तलबलाई हृदयंगम गर्दै विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न वाल बिकास केन्द्रका सहजकर्ता, विद्यालयका कर्मचारी (लेखापाल), कार्यालय सहयोगीहरूले निर्वाह गर्नु भएको भुमिका प्रति उच्च सम्मान गर्दै आगामी दिनमा सरोकारवाला निकायहरू संग समन्वय गरी निजहरूको तलबभत्ता बृद्धिको लागि पहल गरिनेछ ।

- कोरोना प्रकोपको कारण सिर्जित प्रतिकूल परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै सामाजिक दूरी कायम गर्दै पठनपाठन हुने अवस्था सिर्जना गरिनेछ ।
- शिक्षा क्षेत्रमा बिनियोजन गरेको सशर्त तथा समानिकरण अनुदानको बजेटलाई कन्टिन्जेन्सी कट्टी नगरी सम्पूर्ण आर्थिक दायित्व तथा जिम्मेवारी संबन्धित विद्यालयमा नै रहने गरी विद्यालयको खातामा सोझै अनुदान उपलब्ध गराइनेछ ।
- आधारभूत तह (कक्षा ८) र SEE परीक्षामा गाउँपालिका प्रथम हुनु हुने छात्र छात्राहरूलाई प्रति विद्यार्थी रु. २५,०००।- (पच्चिस हजार) पुरस्कार उपलब्ध गराई सम्मान गरिनेछ । साथै SEE परीक्षामा जिल्ला प्रथम हुने विद्यालयलाई १,००,०००।- (एक लाख) पुरस्कारका साथ सम्मान गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका अध्यापन गर्ने शिक्षकहरू मध्ये कार्यसम्पादनको मुल्यांकन गर्दै उचित मापदण्डको आधारमा **वर्ष उत्कृष्ट शिक्षक** घोषणा गरी नगद रु. ३०,०००।- (तिस हजार) पुरस्कार सहित सम्मान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका वासिन्दा नागरिकहरूमध्ये एम.बि.बि.एस. तथा इन्जिनियरिङ अध्ययन गर्ने विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति प्रदान गरी निजहरूको आर्थिक बोझ हटाउन मद्दत गरिनेछ । यस कार्यक्रमको लागि आवश्यक कानूनी प्रावधानको ब्यबस्था गरी न्यूनतम मापदण्ड, तथा शर्तको विषयमा आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।

स्वास्थ्य:

- कोरोना भाइरस (कोभिड १९) को प्रकोप रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि हर संभव प्रयास गरिनेछ । आवश्यक औषधि, उपकरण, परीक्षण, सामग्रीहरू ब्यबस्थापन तथा सेवामा खटिने स्वास्थ्यकर्मी तथा सूरक्षाकर्मीको व्यवस्थापनको लागि चालु आ.ब. मा स्थापना गरिएको कोरोना प्रकोप रोकथाम कोष खातालाई निरन्तरता दिई आवश्यक बजेट बिनियोजन गरिनेछ ।
- कोरोना प्रकोपको कारण सिर्जित प्रतिकूल समय र परिस्थितिको बाबजुद पनि गाउँपालिकाको नीति, कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न अग्रपंक्तिमा रहेर गाउँपालिका तथा वडामा कामकाज गर्ने कर्मचारी, सिसिएमसिको सचिवालयमा कामकाज गर्ने कर्मचारी तथा स्वास्थ्यचौकीमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई गत आ.ब. मा वितरण गर्न नसकिएको जोखिम भन्ना यस आ.ब. मा वितरण गरिनेछ ।
- साब्लाखु स्वास्थ्य चौकीलाई प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा स्तरोन्नती गर्न सम्बन्धित निकाय सँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै प्रोत्साहनमुल कार्यक्रमहरूको आयोजना मार्फत वडा, वस्ति, टोलस्तरमा उनीहरूको सिप, दक्षता, अनुभवको उच्चतम प्रयोग गर्दै खोप केन्द्रहरूलाई व्यवस्थित ढंगले संचालन गरिनेछ ।
- ६० वर्ष भन्दा माथिका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई सम्मान जनक विदाई गरिनेछ । गर्भवती महिलाहरूको सम्मानको लागि प्रोत्साहन कार्यक्रम ल्याइनेछ ।
- नेपाल सरकारले निशुल्क रुपमा प्रदान गरेको ३५ प्रकारका औषधिहरूलाई बाह्र महिना चौविसै घन्टा निशुल्क रुपमा उपलब्ध हुने व्यवस्था गरिनेछ ।

- गाउँपालिका भरिका सम्पूर्ण नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्न बर्षमा एकचोटी गाउँपालिकास्तरीय स्वास्थ्य शिविर संचालनमा ल्याईनेछ ।
- कम्तिमा एउटा वडामा ८० बर्ष नाघेका ज्येष्ठ नागरिकको घरमै गई स्वास्थ्य जाँच गर्न सुरु गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका कोहि पनि नागरिकहरु अकालमा ज्यान गुमाउने अवस्था हुन नदिन संचालन गरिएको एम्बुलेन्स सेवालाई ब्यबस्थित गरिनेछ । उक्त एम्बुलेन्समा ६० बर्ष भन्दा माथीका नागरिकहरु, वेपत्ता तथा शहिद परिवार र सुत्केरी महिलालाई ३०% छुटको ब्यबस्था गरिनेछ ।
- साब्लाखु स्वास्थ्य चौकीमा स्थापना गरिएको ल्यावलाई सुदृढ गरी संचालनमा ल्याईनेछ । उक्त ल्यावमा ६५ बर्ष भन्दा माथीका नागरिकहरु, अपांग, एकल महिला तथा एकल पुरुषलाई निशुल्क ल्याव सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँ घरमा हुने सुत्केरी तथा त्यसबाट पर्न सक्ने जोखिमको न्यूनिकरण गर्न थप एक वटा स्वास्थ्य चौकीमा बर्थिङ सेन्टर संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई:

- गाउँपालिकाको सुक्खाग्रस्त क्षेत्र साविक साब्लाखु १, २ र ३ क्षेत्रको खानेपानीको समस्यालाई सँधैको लागि समाधान गरिनेछ ।
- स्वच्छ खानेपानीमा सिदिङ्वाबासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्न विगत आ.ब. देखि संचालनमा ल्याइएका खानेपानीको योजना तथा मुल संरक्षणका कार्यक्रमलाई निरन्तरता प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको विकास निर्माणको काम गर्दा मेशिनले भत्काएका, टुटफुट गरेका खानेपानी आयोजनाको पाईपलाई व्यवस्थापन गर्न एकमुष्ट पाइप खरिद गरी तत्काल पुनः व्यवस्थित गरी खानेपानी अभाव हुने समस्यालाई निराकरण गरिनेछ ।

संस्कृति प्रवर्द्धन:

- सिदिङ्वा गाउँपालिकाको कला, संस्कृति, भाषा, धर्म र सम्पदाको संरक्षण एवं विकासलाई जोड दिइनेछ । गाउँपालिकामा रहेका पुरातात्विक महत्वका बस्ती, संरचना, मठ मन्दिर, गुम्बा, माडहिम, चर्च, स्तम्भ, ताम्रपत्र, शिलालेख जस्ता ऐतिहासिक धरोहरको पहिचान गरी संरक्षण गरिनेछ । मेहेलको थामडाँडामा किराँत सभ्यताको माडहिम निर्माण गर्न शुरु गरिनेछ ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिकाभित्र रहेको विभिन्न आदिवासी/जनजातीहरुको भाषा लिपी, संस्कृतिहरुलाई संवर्द्धन गर्न विभिन्न बिद्यालयहरुमा भाषा प्रशिक्षकको ब्यबस्था गरिनेछ ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण:

- लैंगिकताको आधारमा कसैलाई भेदभाव गरिने छैन साथै यस गाउँपालिकाले लिने हरेक नीतिहरुमा लैंगिक समानतालाई प्रवर्द्धन गरिनेछ ।

- यस गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने हरेक सेवा सुविधामा महिला, बालबालिका, फरक क्षमता भएका, ज्येष्ठ नागरिकहरूलाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।
- महिला, दलित, अपाङ्ग, बालबालिका, अल्पसंख्यकहरूको क्षमता विकास, सशक्तिकरणको लागि पहल गरिनेछ ।
- गाउँघरमा हुने लैंगिक हिंसा, बाल श्रम शोषण, बोक्सी प्रथा, कुरीति, कुप्रथा विरुद्ध सामाजिक सचेतना अभियान सञ्चालन गर्दै समृद्ध एवम हिंसारहित पालिका बनाउन टोल टोलमा "टोल विकास संस्था" हरूलाई परिचालन गरिनेछ ।

➤ पूर्वाधार विकास:

सडक तथा पुल:

- गाउँपालिकाले विगत आ.ब. हरूमा संचालन गरेको योजनाहरूमा तत्कालिन आवश्यकताको आधारमा जिम्मेवार जनप्रतिनिधिहरूको मौखिक आदेशमा विनियोजित बजेटभन्दा बढी लागतमा काम गरेका र गत आ.ब. मा वर्षातको समयमा मुख्य सडकका बिभिन्न ठाउँ मर्मत गरेको तर रकम अभावको कारण भुक्तानी हुन नसकेका योजना, ठेकेदार र उ.स. लाइ यस आ.ब. मा भुक्तानी गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाबाट समानिकरण अनुदान मार्फत विनियोजित भौतिक पूर्वाधारका सम्पूर्ण योजनाहरू मध्ये रु. १०,००,०००।- (दश लाख) वा सो भन्दा माथि विनियोजित बजेटका सम्पूर्ण योजनाहरू ठेक्का प्रणालीबाट लागु गरिनेछ । यसरी ठेक्काबाट बाँकी रहेको रकमले घाटा हुने बजेटलाई श्रोत मिलान गर्न प्रयोग गरिनेछ ।
- सडक संजाल विस्तार हुन बाँकी कालिखोला र सुरुम्खिम वडामा सडक विस्तारको लागि प्राथमिकता दिइनेछ । साविक वडाका सडक संजाल हुन विस्तार हुन बाँकी ठाउँहरूमा सडक संजाल विस्तार गरी स्थानीय नागरिकहरूको आकांक्षालाई सम्बोधन गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्र आवश्यक क्षेत्रमा झोलुङ्गे पुल र पक्की पुल निर्माणको लागि सम्बन्धित निकायसँग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पर्यटकहरूको आगावमनमा सहज पहुँचको व्यवस्था गर्न सडक संजालको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले निर्माण गरेको सडकको गुणस्तर कायम गर्न नयाँ निर्माण गरिने सडकहरू **कम्तिमा पाँच मिटरको चौडाइको हुनु पर्ने, जस मध्ये १ मिटरको भागमा नाली अनिवार्य** रूपमा खन्नु पर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले निर्माण गरेको सडकको **दायाँ बायाँ गरी जम्मा ५ मिटरको भागलाई स्थानीय सडकको Right Of Way (ROW) को रूपमा कायम** गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले विगत आ.ब. हरूमा निर्माण गरी सकेका सबै सडकहरूको वर्षातको कारण वाढी पहिरो आई सडक अबरुद्ध हुने भएकोले त्यस्ता सडकहरू आपत्कालिन मर्मत संभार गरी सधैं **सुचारु** भई रहने व्यवस्था गरिनेछ ।

सिंचाई:

- सुक्खा ग्रस्त क्षेत्रमा लिफ्ट प्रविधिको खानेपानी तथा सिंचाईको लागि गत आ.ब. मा गरिएको संभाव्यता अध्ययन अनुसार यस आ.ब. मा सङ्घीय विशेष अनुदानबाट प्राप्त बजेटलाई दुई वर्ष भित्र निर्माण सम्पन्न हुने गरी ठेक्का आव्हान गरिनेछ ।

भवन तथा शहरी विकास:

- वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवनको डिजाइनमा गत आ.ब. मा ल्याइएको एकरूपता तथा आव्हान गरिएको ठेक्का अनुसार यस आ.ब. मा ३ ओटा वडा सादेवा, लिम्बुदिन र सुरंखिमको प्रशासनिक भवन निर्माण सम्पन्न गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि प्रदेश तथा सङ्घीय सरकार संग समन्वय गरी भवन निर्माण कार्य सुरु गर्ने सोच राखिएको छ ।
- गाउँपालिका भित्र अव निर्माण हुने सम्पूर्ण घर भुकम्प प्रतिरोधि मात्र बनाउन लगाइनेछ ।
- गाउँपालिकाले निर्माण गरेको सडकको राइट अफ वे लाई मिचेर कुनै पनि संरचना बनाउन पाइने छैन । यसरी निर्माण हुने संरचनाहरूलाई निश्चित म्याद कायम गरेर हटाउन आदेश दिइनेछ ।

संचार:

- गाउँपालिकालाई संचार क्षेत्रसंग जोड्न तथा आम सिदिङ्वाबासीले सूचना संचारको भरपुर उपयोग गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य चौकी, बिद्यालय, वडा कार्यालय, गाउँपालिकाको कार्यालयमा सूचना, प्रविधिको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ ।

➤ वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

वन तथा भू-संरक्षण:

- सडक किनारामा भूक्षय प्रतिरोधी विरुवाहरू रोपी त्यसको संरक्षण र उपयोग गर्न सम्बन्धित समुदायलाई परिचालन गरिनेछ ।
- पहिरो तथा भूक्षयग्रस्त क्षेत्रहरूमा विरुवा रोपण गरिने, त्यसको संरक्षण र उपयोग कार्यमा टोल विकास संस्थाहरूलाई जिम्मा दिइनेछ ।
- बहुमुल्य तथा लोपोन्मुख जडिबुटी तथा वनस्पतिहरूको संरक्षण र संबर्द्धन गरी अबैध चोरी निकासी निरुत्साहित गरिनेछ । त्यस्ता कार्यको लागि पनि टोल विकास संस्थालाई जिम्मेवारी प्रदान गरिनेछ ।

जलवायु परिवर्तन:

- गाउँपालिकाभित्र जलवायु परिवर्तनले पारेको प्रभाव तथा असर बारे मध्यनजर गर्दै जलवायु परिवर्तनलाई न्युनिकरण गर्न पहल गरिनेछ ।
- प्राकृतिक तथा मानविय क्रियाकलापबाट सृजित जलवायु परिवर्तनका प्रतिकुल प्रभावहरूलाई न्युनिकरण गरी अनुकूलित कार्यक्रम संचालन मार्फत जैविक विविधता र वातावरण संरक्षण लाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

फोहोरमैला व्यवस्थापन:

- गाउँपालिका क्षेत्रको फोहोरमैला तथा बजार व्यवस्थापन गरी प्रभावकारी रूपमा गाउँपालिकालाई स्वच्छ, हराभरा, सुन्दर राख्न फोहोरमैला व्यवस्थापनको लागि पहल गरिनेछ ।
- फोहोर मैलाको कारणले मानव स्वास्थ्य र पर्यावरणमा पर्न जाने असरलाई घटाउन समय समयमा गाउँपालिकाको तर्फबाट फोहोरमैला व्यवस्थापनका विषयमा चेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- बिगत आ.ब. मा निर्माण गरिएका सार्वजनिक शौचालयलाई उपर्युक्त विकल्पहरूको छनोट गरी संचालनमा ल्याइनेछ ।

बजार ब्यबस्थापन

- गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको भञ्ज्याङ बजारको ढल ब्यबस्थापनको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
- वडा नं. ३ स्थित आंखोप बजारमा एउटा सार्वजनिक शौचालयको स्थापना गरी बजार ब्यबस्थित गरिनेछ ।

विपद व्यवस्थापन:

- कोरोना महामारीबाट सिर्जित प्रतिकुल परिस्थितिलाई मध्यनजर गर्दै लकडाउनको कारण रोजगारी गुमेका, दैनिक जीवनयापनामा असर पुगेका परिवारहरूको लागी रोजगारी प्रदान गर्दै राहत उपलब्ध गराइनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई बाढी, पहिरो जस्ता प्राकृतिक विपद्बाट सिर्जित परिस्थितिको ब्यवस्थापनको लागी तार जाली वितरण गरिनेछ ।
- प्राकृतिक प्रकोपको कारण घरबार बिहिन भएका ब्यक्तिहरूलाई उचित राहतको ब्यबस्था गरिनेछ ।

➤ संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह:

मानव संशाधन विकास:

- गाउँपालिकाका कर्मचारीहरूको सीप, दक्षता, क्षमता तथा अनुभवमा विकास गर्दै प्रभावकारी कार्यसम्पादन गराउन आवश्यक बिभिन्न प्रकारको तालिम, गोष्ठी तथा आन्तरिक भ्रमणको अवसरको व्यवस्था गरिनेछ ।

- स्थानीय सरकारका रुपमा स्थापित गाउँपालिकाको कार्यबोर्ड र सेवाप्रवाहको विशिष्टता र विविधिकरणलाई मध्यनजर गरी कर्मचारीलाई आफ्नो कार्य प्रति पुर्ण परिचालन गरी सेवाप्रवाहलाई चुस्त र मितव्ययी बनाउन कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन भत्ताको व्यवस्था गर्न पहल गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका काम गर्ने राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूले स्थानीय तहको कार्यबोर्डलाई महशुस गर्दै देखाउनु भएको कार्यसम्पादनको मुल्यांकन गर्दै उचित मापदण्डको आधारमा **बर्ष उत्कृष्ट कर्मचारी र उत्कृष्ट कर्मचारी** घोषणा गरी नगद रु. ३०,०००।- (तिस हजार) पुरस्कार सहित दुईजना कर्मचारीलाई सम्मान गरिनेछ । साथै कमजोर कार्यसम्पादन प्रस्तुत गर्ने कर्मचारीहरूलाई पृष्ठपोषण प्रदान गरी क्षमता अभिवृद्धि गर्नुको साथै कानूनी मापदण्ड बिपरित कामाकज गर्ने कर्मचारीलाई कानून अनुसार उपचार गरिनेछ ।

सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधिको प्रयोग:

- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयबाट प्रवाह हुने सेवामा विद्युतीय सूचना प्रविधिको अत्याधिक प्रयोग गर्दै सेवा प्रवाहलाई सरल, छिटो र छरितो बनाइनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका प्रत्येक वडा कार्यालयहरूमा विद्युतिय सूचना प्रणालीका माध्यमबाट अनलाइन मार्फत सेवा प्रवाह गरिने व्यवस्था मिलाउन पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयमा विद्युत आपूर्तिको समस्यालाई मध्यनजर गर्दै बैकल्पिक उर्जाको ब्यबस्था गरिनेछ ।

वित्तीय व्यवस्थापन र सुशासन:

राजस्व परिचालन:

- आम जनतालाई कर तथा राजस्वको महत्वका बारेमा जनचेतना बिस्तार गरिनेछ । साथै कर तिर्नु नागरिकको पहिलो कर्तव्य हो र उक्त रकम स्थानीय सरकारले लोककल्याणकारी क्षेत्रमा आवश्यकताका आधारमा पारदर्शी रुपमा खर्च गर्ने जानकारी गराइ जनतालाई करप्रति प्रतिबद्ध गराइ आन्तरीक आम्दानीलाई बढोत्तरी गरिनेछ ।
- करका थप दायरा तथा स्रोतको पहिचान गरी कर संकलन कार्यलाई व्यवस्थित तथा सजिलो बनाउन गाउँघरमा नै गई कर संकलन अभियान संचालन गरिनेछ ।

बेरुजु फर्छ्यौट:

- यस गाउँपालिकालाई बेरुजु रहित गाउँपालिका बनाइनेछ । साथै गाउँपालिका तथा वडामा रहेको बेरुजुहरू नियमानुसार असुल उपर गरिनेछ । समयमै वेरुजु असुल उपर गर्ने व्यक्ति संस्थालाई उचित पुरस्कारको व्यवस्था गरिनेछ । वेरुजु असुलीलाई कडाइका साथ अवलम्बन गरी बेरुजु रहित गाउँपालिका बनाइनेछ ।

सार्वजनिक सुनुवाई र सुशासन:-

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवाको बारेमा समय समयमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी सुशासनको प्रत्याभुति दिलाइनेछ ।

- गाउँपालिकाबाट प्रवाह भएको सेवाको बारेमा सार्वजनिक परीक्षण गरी सार्वजनिक गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले हाल सम्म गरेको कामको बारेमा जनतालाई सुसुचित गराउन तथा जनताका पिर, मर्का, गुनासोहरु सुन्नको लागि **जनता संग जनप्रतिनिधि कार्यक्रम** संचालन गरिनेछ ।

सार्वजनिक सूरक्षा:-

- यस गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था र स्थानीय आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै इलाका स्तरको प्रहरी चौकी निर्माण गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ । साथै सङ्घीयता लागू भई सकेपछिको राजनीतिक तथा भौगोलिक विभाजन र पुनःसंरचना बमोजिम यस गाउँपालिकाको मेहेले र सुरुम्खिम वडालाई सूरक्षात्मक दृष्टिकोणले गाउँपालिकाको इलाका मातहत ल्याउन पहल गरिनेछ । त्यसको लागि मेहेलेको मुकुभञ्ज्याङमा प्रहरी चौकी निर्माण गर्न पहल गरिनेछ साथै वडा नं. २ सादेवा र वडा नं. १ को कालिखोला क्षेत्रलाई शान्ति सूरक्षा प्रदान गर्न सादेवामा प्रहरी चौकी निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।

सामाजिक सूरक्षा भत्ता:-

- यस गाउँपालिकामा गत आ.ब. देखी बैकिङ प्रणालीबाट सामाजिक सूरक्षा भत्ता वितरण गर्न शुरु गरिएको भएता पनि भौगोलिक विकटताको कारण कालिखोला, सादेवा, मेहेले, सुरुम्खिमका लाभग्राहीहरुलाई आफैं बैक सम्म आएर भत्ता निकासो गर्न कठिनाई भएको भनि गुनासो प्राप्त भएकोले सो सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायहरु संग आवश्यक परामर्श गरी उपर्युक्त विकल्पहरुको छनोट गरी गुनासो समाधान गर्न कोशिश गरिनेछ ।

सम्मनित सभाध्यक्ष महोदय,

अब म यस गाउँपालिकाको आ.व. २०७८।०७९ को बार्षिक बजेट प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१. यस आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ को लागी अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोत मध्ये आन्तरिक आयबाट रू. ३० अनुमान गरिएको छ भने चालु आ.व.वाट संचित कोषमा फिर्ता जाने अनुमानित रकम रू. ३ करोड ५८ लाख ८ हजार ६६० रहेको छ । जिल्ला समन्वय समिति, ताप्लेजुङको मौज्जात कोषबाट रू. ४० लाख प्राप्त हुनेमा गत आ.ब. मा रू. २४ लाख प्राप्त भई बाँकी रहेको रू. १६ लाख यो आ.ब. मा प्राप्त हुने भएको छ । नेपाल सरकारबाट वित्तीय समानिकरण शिर्षकमा प्राप्त अनुदान रू. १० करोड ४८ लाख, सशर्त अनुदान शिर्षकमा प्राप्त अनुदान रू. १७ करोड ११ लाख, समपुरक अनुदान शिर्षकमा प्राप्त अनुदान रू. १ करोड २५ लाख र विशेष अनुदान शिर्षकमा प्राप्त अनुदान रू. १ करोड २० लाख रहेको छ भने राजश्व वाँडफाँड बाट रू. ६ करोड ४ लाख ३० हजार प्राप्त हुने भएको छ । १ नं. प्रदेश सरकारवाट वित्तीय समानिकरण शिर्षकमा रू. ५९ लाख ५६ हजार, समपुरक अनुदानमा रू. १ करोड, सशर्त अनुदानमा रू. ५ लाख ७३ हजार प्राप्त हुने भएको छ, त्यसै गरी सवारी साधन करको राजश्व वाँडफाँडबाट रू. २४ लाख ६१ हजार ३४० प्राप्त हुने भएको छ । यसरी यस आ.व. २०७८।०७९ को लागी कूल रू. ४२ करोड २ लाख २९ हजारको बजेट विनियोजन गरेको छु । कुल विनियोजन मध्ये गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयको प्रशासनिक खर्च तर्फ रू. ७ करोड ७० लाख (अर्थात १८.३२ प्रतिशत) र बिकास निर्माणका योजना/कार्यक्रम तर्फ ३४ करोड ३२ लाख २९ हजार (अर्थात ८१.५७ प्रतिशत) विनियोजन गरेको छु । जसमध्ये चालु प्रकृतिको योजना कार्यक्रममा रू. १९ करोड ४७ लाख ३३ हजार (अर्थात ५७ %) विनियोजन गरेको छु भने पुंजिगत प्रकृतिको योजनाको लागी रू. १४ करोड ८४ लाख ९६ हजार (अर्थात ४३ %) विनियोजन गरेको छु ।
२. सशर्त अनुदान अन्तर्गत सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने रू. १७ करोड ११ लाख र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने रू. ५ लाख ७३ हजार लाइ सोही योजना/कार्यक्रममा खर्च हुने गरी विनियोजन गरेको छु । समपुरक अनुदान अन्तर्गत सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने रू. १ करोड २५ लाख र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने रू. १ करोडमा नियमानुसार गाउँपालिकाको समेत लागत साझेदारीमा संबन्धित शिर्षकको योजनामा नै कार्यान्वयन गर्ने गरी विनियोजन गरेको छु ।
३. समपुरक अनुदान अन्तर्गत सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने बजेट रू. १ करोड २५ लाख र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने बजेट रू. १ करोडमा नियमानुसार गाउँपालिकाको साझेदारी निश्चित गरी सोही शिर्षकमा नै कार्यान्वयन हुने गरी विनियोजन गरेको छु ।
४. सङ्घीय सरकारले उपलब्ध गराएको विशेष अनुदान बापतको १ करोड २० लाख बजेटलाई सोही आयोजनामा कार्यान्वयन गर्ने गरी विनियोजन गरेको छु ।
५. १ नं. प्रदेश सरकारले तर्जुमा गरेको स्थानीय तहको पदाधिकारीको सेवा सुविधा संवन्धि ऐनमा उल्लेख भएको सेवा सुविधा पाउने गरी जनप्रतिनिधिको सेवा सुविधाको लागी एकमुष्ट रू. ६० लाख विनियोजन गरेको छु ।
६. सङ्घीय तथा प्रादेशिक सरकारले उपलब्ध गराएको समपुरक अनुदान, सहयोगी दातृ निकायहरु (एच.पि.एफ लगायत) संग पेश भएका प्रस्तावना तथा कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम साझेदारी कार्यक्रमहरु संचालन गर्नको समपुरक कोष (Matching Fund) को लागी रू १ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु ।
७. बिषयगत क्षेत्रमा कार्यक्रम अनुसार छुट्याइएको बजेट अनुसुचिमा उल्लेख गरेको छु । यहाँ म शिर्षक अनुसार विनियोजित रकम मात्र प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

आर्थिक बिकास:-

यस गाउँपालिकाको आर्थिक बिकासको मेरुदण्डको रूपमा कृषि, पशु, पर्यटन रहेका छन्। गाउँपालिकाले यस आ.ब. मा कृषि तथा पशुपालन क्षेत्रमा विगत आ.ब. मा स्थापना भएका पकेट क्षेत्रलाई निरन्तरता दिँदै कृषि क्षेत्रमा थप एक ओटा नयाँ पकेटको स्थापना गर्दै कृषकहरूलाई आय आर्जन तथा जिविकोपार्जनमा सहजता ल्याउने लक्ष राखिएको छ।

- साब्लाखुमा गत आ.ब. मा निर्माण गरिएको नर्सरीको सुदृढिकरण गरिनेछ। लिम्बुदिन तथा आंखोपमा तरकारी तथा किचिको विरुवा खरिद गरी वितरण गरिनेछ।
- त्यसै गरी कृषकहरूको माग बमोजिम आलु तथा मकैको विउ वितरण, कृत्रिम गर्भाधारण तथा नश्ल सुधारको कार्यक्रम पनि शुरु गर्ने सोच राखिएको छ। कृषिवाली तथा पशुपंक्षिमा लाग्ने रोगहरूको निराकरणको लागि आवश्यक बिषादी/औषधि खरिद गरिनेछ। स्थानीय कृषी बाली तथा पशुधनहरूको बिकासको लागि एकमुष्ट रू ३३ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु।

पर्यटन

- तिम्बुङ पोखरी, ढडढङ्गे झरना, सिदिङ्वा धाम, कावेली माडहिम, चमेरे गुफा, तोपाहाड मार्ग जस्ता यस गाउँपालिकाका पर्यटकीय क्षेत्रहरूको उचित सम्बर्द्धन, प्रचार प्रसार तथा आवश्यकता अनुसार विस्तृत आयोजना प्रतिनवेदन तयार गरी १ नं. प्रदेशकै नमुना पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा बिकास गर्ने सोच राखिएको छ।
- सिदिङ्वा गाउँपालिकाको नामाकरणको ऐतिहासिक आधारस्तम्भको रूपमा रहेको **सिदिङ्वा धामको** भौतिक सुधार गरी धार्मिक पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्दै प्रचार प्रसार तथा राजश्व प्राप्ति गर्न सरोकारवालाहरूसंग ब्यापक परामर्श गर्दै विस्तृत आयोजना प्रतिनवेदन तयार गरी सोही अनुसारको भौतिक संरचनाहरूको निर्माण, सुधार, मर्मत एवं सडकको पहुँच निर्माण गरिनेछ।
- पर्यटकीय क्षेत्रमा जाने सडक मार्ग, पदमार्गहरूको बिकास गरिनुको साथै पूर्वाधार तथा संरचनाहरू निर्माण गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनको माध्यमबाट यस गाउँपालिकाको राजश्वमा अभिवृद्धि गरिनेछ। पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि एकमुष्ट रू. ४१ लाख विनियोजन गरेको छु।

उद्योग

- यस गाउँपालिका स्थित बिभिन्न फ्रेश हाउस, डेरी, कागज उद्योग, कुटानी पिसानी मिल जस्ता साना तथा घरेलु उद्योगहरूको प्रवरद्धनको लागि आवश्यक अनुदान तथा व्यवस्थापनको लागि एकमुष्ट रू. १५ लाख

बजेट विनियोजन गरेको छु । यसबाट स्थानीय साना उद्योगहरूको व्यवसाय फस्टाउन सहयोग पुग्ने अपेक्षा लिएको छु ।

सामाजिक बिकास:

शिक्षा:

- यस गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार सुधार, घेरावारा, गरिनेछ । यस आ.व. मा कम्तिमा ७ ओटा विद्यालयहरूको खेलमैदान स्तरोन्नति गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिका मातहतका विद्यालयमा आनिपान भाषा शिक्षण गरी स्थानीय भाषाको प्रवर्द्धन गर्न योगदान पुर्याउनुभएका १४ जना भाषा शिक्षकहरूलाई रु. ५,०००।- को दरले मासिक सेवा सुविधा उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाउँपालिकामा दरबन्दी स्विकृत भएको तर शिक्षक व्यवस्थापन हुन नसकी नीजि तवरले संचालन गरिरहनु भएका ३ वटा विद्यालयहरूलाई थप दरबन्दीको व्यवस्था गरिनेछ । विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूको IEMIS, कम्प्युटर बेसिक जस्ता प्राविधिक सीप क्षमता बृद्धी गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न पहल गरिनेछ ।
- गाउँपालिकामा जन्मिनु भएका, योग्यता क्षमता भएर पनि आर्थिक श्रोत अभावको कारण एमबिबिएस (मेडिकल अफिसर) तथा इन्जिनियर (सिभिल) अध्ययन गर्न चाहनु हुने विद्यार्थी भाइ बहिनिहरूको लागि रकम अभावको कारण सपना तुहाउन नपरोस् भन्ने हेतुले आवश्यक मापदण्ड, प्रकृयाबारे उचित कानूनी व्यवस्था गरी वार्षिक रूपले एकमुष्ट रकम छात्रवृत्ति प्रदान गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाले दरबन्दी सिर्जना गरेको १९ जना बाल बिकास केन्द्रका सहजकर्ताहरूलाई खाइपाई आएको तलबमा रु. २,०००।- थप गरेको छु । सङ्घीय सशर्त अनुदानबाट तलब भत्ता खाइरहनु भएका बाल बिकास केन्द्रका सहजकर्ता, विद्यालय कर्मचारी (लेखापाल), कार्यालय सहयोगी जस्ता विद्यालयका आधारस्तम्भहरूको सन्दर्भमा निजहरूले विद्यार्थीको भविष्य निर्माणमा पुर्याउनु भएको योगदान प्रति उच्च कदर गर्दै आगामी दिनमा सरोकारवाला निकायहरू संगको पहलमा नेपाल सरकारले घोषणा गरे बमोजिमको स्केलमा तलब भत्ता उपलब्ध गराउन उच्चतम कोशिश गरिनेछ ।
- विद्यालय घेरावारा, खेलमैदान विस्तार, राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता, आनिपान भाषा शिक्षक व्यवस्थापन, नीजि शिक्षक व्यवस्थापन, कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन, विद्यार्थी छात्रवृत्ति आदि सहित शिक्षा क्षेत्रको बिकासको लागि एकमुष्ट रु. १ करोड ३ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।

स्वास्थ्य:

- स्वास्थ्य संस्थामा गर्भवति जाँच तथा सुत्केरी गराउने महिलालाई प्रोत्साहन गरिनेछ । स्वयंसेविका दिदी बहिनीहरूले स्थानीय स्तरमा पुऱ्याउनु भएको योगदानको उच्च कदर गरिनेछ । स्वास्थ्य चौकीहरूमा ग्रामिण Video X-Ray सेवा बिस्तार गरिनेछ । कम्तिमा ३ ओटा स्वास्थ्य चौकीको सार्वजनिक परीक्षण गरी सरोकारवाला निकायहरूलाई थप जिम्मेवार तथा उत्तरदायी बनाउँदै स्वास्थ्य चौकीबाट प्रवाह हुने सेवालार्ई

गुणस्तरीय, विश्वसनीय बनाउँदै लगिनेछ । नेपाल सरकारले निशुल्क रुपमा उपलब्ध गराउन निर्धारण गरेका औषधिहरूको कमि हुन नदिन आवश्यक प्रवन्ध गरिनेछ ।

- कोरोना प्रकोप रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि आवश्यक ब्यबस्थापन गरिनेछ । कोरोना प्रकोप रोकथाम तथा नियन्त्रणमा खटिनु भएका स्वास्थ्यकर्मी तथा सूरक्षाकर्मीलाई उचित सम्मान गरिनेछ । गत आ.ब. मा प्रतिकूल समयमा खटिनु भएका स्वास्थ्यकर्मी र कर्मचारीहरूको बाँकी रहेको जोखिम भत्ता चालु आ.ब. मा उपलब्ध गराइनेछ साथै चालु आ.ब. मा पनि जोखिम भत्ता उपलब्ध गराउन आवश्यक पहलकदमी लिइनेछ । गत आ.ब. मा स्थापना गरिएको कोभिड १९ अस्थायी अस्पतालमा आवश्यक थप तलब, भत्ताको व्यवस्था गरेर भएता पनि मेडिकल अफिसरको व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाका नागरिकहरूलाई आयुर्वेदिक प्रविधिबाट उपचार गर्दै एलोप्याथिको बैकल्पिक सेवाको रुपमा तथा नागरिकहरूमा स्वास्थ्य सेवाको छनोटको अवसर सिर्जना गर्न **"नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र"** लाई आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका नागरिकहरूको आँखामा देखा परेका सामान्य समस्याहरूको तत्काल उपचार गर्ने तथा जटिल किसिमको रोगको हकमा सुविधा सम्पन्न अस्पतालमा रिफर गर्ने गरी डिचेन डोङ्ला आँखा अस्पताल संगको समन्वयमा आँखा शिविर कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । यस कार्यक्रमबाट करिब ५०० जना भन्दा बढी नागरिकले सेवा लिनु हुनेछ भन्ने अपेक्षा गरेको छ ।
- यस गाउँपालिकाको वडा नं. ४ साब्लाखुको आ.ब. २०७६।०७७ देखि निर्माण शुरु गरिएको **सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई**को भवनलाई यो आ. ब. को पहिलो चौमासिक भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने लक्ष राखिएको छ । वडा नं. ५ लिम्बुदिनको स्वास्थ्य चौकीलाई स्तरोन्नति गरिनेछ । वडा नं. ६ मेहेलेमा कोरोना महामारीबाट रोजगार गुमेका ब्यक्तिहरूलाई रोजगारी प्रदान गरिनेछ । वडा नं. ७ सुरुम्खिममा मौजुदा स्वास्थ्य चौकीको भवन तथा जग्गा विद्यालय विस्तारमा प्रयोग गरी नयाँ प्राप्त भएको बजेटमा अस्थायी संरचना निर्माण गरी सेवा प्रवाह शुरु गरिनेछ । साब्लाखु स्वास्थ्य चौकीको ल्याव सेवालाई सुदृढ गरी संचालन गरिनेछ ।
- कोरोना महामारी रोकथाम, औषधि व्यवस्थापन, स्वास्थ्य चौकी निर्माण, स्तरोन्नति सहित स्वास्थ्य क्षेत्रको विकासको लागि एकमुष्ट रु. **९२ लाख** बिनियोजन गरेको छ ।

खानेपानी

- गाउँपालिका भित्र केही नयाँ खानेपानी आयोजना निर्माण र विगत आ.ब. हरूबाट निर्माण गर्न शुरु गरिएको खानेपानी आयोजनालाई निरन्तरता दिई यो आ.ब. मा सम्पन्न गरिनेछ । जस्बाट कम्तिमा ५०० घरधुरी नागरिक लाभान्वित हुने अपेक्षा राखिएको छ । छुरे बनकेरे, हुडुले, मावाखोला, पिप्ले जस्ता खानेपानीको मुल संरक्षण गरी नागरिकहरूमा खानेपानीको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको विकास निर्माणको कारण पाईप टुटफुट भई अवरोध हुने खानेपानी आयोजनाहरूको सन्दर्भमा एकमुष्ट पाईप खरिद गरी आवश्यकता अनुसार वितरण गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको **सुक्खाग्रस्त क्षेत्र** साविक साब्लाखु १, २ र ३ को खानेपानीको समस्यालाई स्थायी रुपमा समाधान गर्न समानिकरण अनुदानको बजेटबाट ढड्ढङ्गे/ल्याङ्ल्याङ्गेको मुलको पानी सडक किनाराको

छेउबाट पाइपलाईन विस्तार गरी कार्यान्वयन गरिनेछ भने सङ्घीय सशर्त अनुदान अन्तर्गत प्राप्त हुने विशेष अनुदानको बजेटले कावेली खोलाको पानी लिफ्टिङ प्रविधिको प्रयोग गरी ठेक्का मार्फत दुई वर्ष भित्रमा कार्य सम्पन्न गर्ने सोच राखिएको छ ।

- खानेपानी मुल मर्मत, अधुरा आयोजनाको निरन्तरता, आवश्यक स्थानमा पाइप खरिद, बिभिन्न मुल मर्मत लगायत खानेपानीको क्षेत्रमा एकमुष्ट रु. ८८ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।

खेलकुद:

- बिभिन्न वडामा विगत आ.ब. मा निर्माण भएका खेलमैदानको विस्तार गरिनेछ । कालिखोलाको जय प्रकाश रङ्गशाला तथा सादेवाको फासेवुड खेलमैदान साब्लाखुको खेलमैदानलाई विस्तार गरिनेछ ।
- जिल्ला ब्याडमिन्टन संघबाट प्रस्तावित अन्तरपालिकास्तरीय मेयर कप प्रतियोगिता तथा जिल्लास्तरीय ब्याडमिन्टन एकेडेमी संचालनको लागि केही सहयोग गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकाका खेलाडीहरूको खेलको स्तर सुधार गर्न पहल गरिनेछ । विभिन्न प्रतियोगितामा सहभागी भई प्रथम पुरस्कार प्राप्त गर्न सफल भएमा उचित सम्मान तथा पुरस्कार उपलब्ध गराइनेछ ।
- खेलकुद कार्यक्रम प्रवर्द्धन तथा खेलमैदान विस्तारको लागि एकमुष्ट रु. ३० लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण:

- लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण अन्तर्गत महिला, दलित, अपाङ्ग, बालबालिकाहरूको सशक्तिकरण तथा सीप, क्षमता बिकासमा जोड दिइनेछ । राज्यले प्रदान गर्ने सेवा सुविधा प्राप्त गर्ने अवसर प्रदान गरिनेछ । लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण शिर्षकमा रु. १७ लाख विनियोजन गरेको छु ।

पूर्वाधार बिकास

सडक:

- गाउँपालिकाले विगत आ.ब. मा योजना संचालन गर्ने क्रममा तत्कालिन आवश्यकता अनुसार लागत अनुमान भन्दा बढी काम गरेका तर रकम अभावको कारण भुक्तानी हुन नसकेका आयोजनाहरूको भुक्तानी गरिनेछ ।
- गाउँपालिका भित्रका वडा कार्यालयहरूलाई सडक सन्जालले जोडी सहज आगावमनको व्यवस्था गरिनेछ । गत आ.ब. मा सुरु भई पूरा नभएका सडक मार्गहरू पुरा गर्नु को साथै चालु अवस्थामा नरहेका सडक मार्गहरूको स्तरोन्नति तथा मर्मत संभार गरिनेछ । नागरिकहरूको आवश्यकता तथा माग अनुसार सडक संजालले जोडिन बाँकी बस्तिहरूमा सडक संजालको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको मुख्य सडकहरू साब्लाखु देखि मेहेले हुँदै लिम्बुदिन, सुरुम्खिम सम्मको सडक तथा साब्लाखु देखि आंखोप हुँदै सादेवा कालिखोला सम्मको सडकलाई बाह्रै महिना सहज रूपले यातायातको साधन संचालन

तथा आवागमन सहज हुने गरी संबन्धित निकायहरूको संगको समन्वय तथा नेतृत्वमा आयोजना कार्यान्वयन गरी सडकको अवस्था सुधार गरिनेछ । यसको लागि सडक विभाग, मूलघाट दोभान ओलाडचुङगोला सडक योजनासंग आवश्यक परामर्श गरिनेछ ।

- वर्षातको समयमा बाढी पहिरो जस्ता प्राकृतिक प्रकोपको कारण गाउँपालिका भित्रका सडकहरू भत्किने, आवागमनमा अवरोध आउने समस्यालाई निराकरण गर्नको लागि कार्यपालिकाको निर्णयानुसार जुनसुकै समयमा पनि आपत्कालिन रूपमा सडक मर्मत गरी हर समयमा गाडी चल्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- कालिखोलाको मिचिम देखि श्यामटार सम्म सडक संजालको पहुँच स्थापनाको लागि साझेदारीमा ठेक्का मार्फत योजना कार्यान्वयन गरिनेछ । यसबाट गाउँपालिकाको पर्यटकीय क्षेत्र तिम्लुङपोखरी जाने पर्यटकहरूको आवागमनमा सहजता आउने विश्वास लिएको छु ।
- त्यसै गरी साब्लाखु, लिम्बुदिन र मेहेलेको तल्लो बेल्टलाई जोडी वैकल्पिक व्यापारिक मार्गको रूपमा स्थापना गर्नको लागि साझेदारीमा ठेक्का आव्हान गरी कार्यान्वयन गरिनेछ । यसबाट खेवाङ, याम्फुदिन तथा थर्पु, फुङलिङ आउजाउ गर्न करिब १५०० जना नागरिकहरूलाई साविकको बाटो भन्दा १० कि.मि. सहज हुने अपेक्षा रहेको छ ।
- विगत आ.व. मा निर्माण शुरु गरिएको सडक योजनाहरूको निरन्तरता, नयाँ सडक योजनाहरू, पर्यटकीय पदमार्ग, सडकहरूको आपत्कालिन मर्मत लगायत स्थानीय सडकको लागि एकमुष्ट रु. ३ करोड ३७ लाख ५६ हजार विनियोजन गरेको छु ।

भवन तथा शहरी बिकास

- गाउँपालिकाको गौरवको आयोजनाको रूपमा "वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवन" निर्माणको आयोजनाहरू मध्ये चालु आ.व. मा सादेवा, लिम्बुदिन र सुरुम्खिम गरी ३ वटा वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवन निर्माण सम्पन्न गरिनेछ । यस बाट सङ्घीयताको मर्म अनुरूप स्थानीय नागरिकहरूको नजिकको सरकारको रूपमा रहेको वडा कार्यालयको सेवा प्रवाह व्यवस्थित हुने अपेक्षा गरिएको छ ।
- गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि यस आ.व. मा डिपिआर गरी निर्माणको लागि सम्बन्धित निकाय संग पहल गरिनेछ ।
- वडा कार्यालयहरूको प्रशासनिक भवन निर्माणको लागि एकमुष्ट रु. ३ करोड २० लाख विनियोजन गरेको छु ।

संचार:-

- गाउँपालिका, वडा कार्यालयको संचार प्रविधिलाई सुदृढीकरण गर्दै आम नागरिकमा छिटो छरितो प्रभावकारी रूपमा सेवा प्रवाह गर्न पहल गरिनेछ । सञ्चार प्रविधि जडानको लागि एकमुष्ट रु. ५ लाख विनियोजन गरको छु ।

सिंचाई:

- बिभिन्न कुलो मर्मत, सिंचाई आयोजना संचालन गरी नागरिकको आय आर्जन तथा जिविकोपार्जनमा सहजता ल्याउनको लागि रु. ९ लाख विनियोजन गरेको छु ।

उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत

- गाउँपालिका भित्रका लघु तथा साना जलविद्युत आयोजनाहरूको मर्मत संभार सुदृढीकरण, विजुली पोल खरिद, ट्याङ्कि निर्माणको लागि रु. ६ लाख विनियोजन गरेको छु ।

बातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

वन बातावरण, भू – संरक्षण र जलवायु परिवर्तन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, विपद् व्यवस्थापन

- वन, वातावरण तथा भू संरक्षणको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिएको छु । विपद व्यवस्थापनको लागि आवश्यक तयारी गरेको छु । बाढी पहिरो भू-क्षय जस्ता प्राकृतिक प्रकोप रोकथामको लागि वृक्षारोपण कार्यक्रम गर्न टोल विकास संस्थालाई परिचालन गर्ने सोच राखेको छु ।
- भौगोलिक विकटताको कारण जान सक्ने पहिरोलाई मध्यनजर गर्दै आवश्यक स्थानमा तार जाली लगाई सडकको संरक्षण गरिनेछ ।
- वडा नं. ३ स्थित आंखोप बजारमा एक वटा सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ । साथै विगत आ.ब. मा निर्माण गरिएका सार्वजनिक शौचालयहरूलाई उपर्युक्त माध्यमबाट संचालन तथा व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- बाढी पहिरो, आगलागी जस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट घरबार बिहिन भएका नागरिकहरूलाई केही हद सम्मको राहत उपलब्ध गराइनेछ ।
- वन बातावरण, भू संरक्षण, वृक्षारोपण, फोहोरमैला व्यवस्थापन, विपद् व्यवस्थापनको लागि एकमुष्ट रु. २२ लाख ५० हजार विनियोजन गरेको छु ।

संस्थागत बिकास र सेवा प्रवाह र सूशासन

- न्यायिक समितिको काम कारबाहिलाई चुस्त दुरुस्त तथा प्रभावकारी बनाउँदै स्थानीय नागरिकको विवाद समाधान सहज रूपले गर्न सचिवालय तथा मेलमिलाप कक्ष व्यवस्थापनको लागि रु. ५ लाख विनियोजन गरेको छु ।
- स्थानीय सरकारको रूपमा हाल सम्म गरेका उल्लेखनीय, महत्वपूर्ण कामहरू जनतालाई सुनाउने तथा जनताका पीर मर्काहरू सुन्ने गरी नेपाल पत्रकार महासंघ, जिल्ला कार्यसमिति ताप्लेजुङ संगको समन्वयमा जनता संग जनप्रतिनिधि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । जनता संग जनप्रतिनिधि कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि रु. ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

- नेपाल सरकारले राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरूको तलब भत्ता बृद्धि गरेको तथ्यलाई हृदयंगम गर्दै यस गाउँपालिकामा कार्यरत स्थानीय सेवाका सम्पूर्ण स्थायी/करारका कर्मचारीहरूको खाइपाई आएको तलबभत्तामा रु. २,०००।- थप गरेको छु ।
- गाउँपालिकाको आवश्यक सडकहरू, पर्यटकीय क्षेत्र, ५ वेडको अस्पताल भवन, गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन लगायतको क्षेत्रमा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गर्ने गरी DPR शिर्षकमा एकमुष्ट रु. ५५ लाख विनियोजन गरेको छु ।
- गाउँपालिकाको शान्ति सूरक्षालाई मध्यनजर गर्दै कम्तिमा इलाका प्रहरी चौकीको दरबन्दी माग गरी आवश्यक ब्यबस्थापनको लागि रु. ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- कृषि तथा अन्य क्षेत्रका बौद्धिक ब्यक्तिहरूसंग परामर्श गरी आर्थिक विकास गर्न रु. ५ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।
- स्थानीय स्काउट जस्ता बिभिन्न संघ संस्थाहरु संग साझेदारीमा कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि रु. ४ लाख बजेट विनियोजन गरेको छु ।

सम्मानित सभाका सभाध्यक्ष महोदय,

- यस बजेटको कार्यान्वयनबाट यस गाउँपालिकाको भविष्य उज्वल हुनुको साथै समृद्ध तथा विकसित बन्नेछ र सिदिङ्वाबासी तमाम दाजु भाई दिदी बिहानीको आय आर्जनमा वृद्धि हुंदै नेपाल सरकारले लिएको "समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" भन्ने नारा साकार हुनेछ भन्ने अपेक्षा लिएको छु । बजेटको कार्यान्वयनको लागि समग्र सरकारी, गैरसरकारी संघ संस्था, आम जनसमुदाय, वुद्धिजिवि, नागरिक समाज, राजनीतिक दल लगायत सबैले प्रभावकारी ढंगले आफ्नो भुमिका निर्वाह गर्नु हुनेछ भन्ने आशा, विश्वास लिएको छु ।
- अन्त्यमा प्रस्तुत बजेट तर्जुमा गर्न प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

धन्यवाद ।   सेवारो !!